

กฎเกณฑ์การทำสงครามทางทะเล

การทำสงครามทางทะเล หมายถึง การปฏิบัติการใช้กำลังโดยกองกำลังทางเรือ(1)

การทำสงครามนั้น คู่สงครามต้องพยายามทำลายกองทัพคู่ศัตรูไม่ว่าทางบก ทางเรือ และทางอากาศ ในการปฏิบัติการรบทางทะเล รัฐคู่สงครามก็มีวัตถุประสงค์ที่จะทำลายล้างกองทัพเรือและเรือสินค้าของศัตรู รวมทั้งปฏิบัติการอย่างอื่น เช่น ปิดทะเลรอบชายฝั่งรัฐศัตรู ยึดสินค้าที่อาจจะเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายศัตรู ก่อนศตวรรษที่ 14 การสู้รบทางทะเลไม่ได้มีกฎเกณฑ์บังคับในการปฏิบัติแต่อย่างใด ในศตวรรษที่ 14 ได้มีกฎเกณฑ์ในการทำสงครามทางทะเลที่กลุ่มประเทศทะเลเมดิเตอร์เรเนียนยอมรับเรียกว่า Consolato del Mare (ค.ศ.1370) ซึ่งกำหนดสิทธิของคู่สงครามและของประเทศเป็นกลาง เช่น กำหนดว่าสินค้าศัตรูบรรทุกในเรือชาติเป็นกลางอาจถูกจับได้ แต่สินค้าชาติเป็นกลางบนเรือศัตรูปลอดจากการถูกจับ เมื่อเกิดสงครามระหว่างฮอลแลนด์กับกลุ่ม Hanseaticque (ค.ศ.1438) ประเทศคู่สงครามก็ยอมรับปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว ขณะนี้ก็ยังไม่มีความหมายทั่วไปบัญญัติกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการทำสงครามทางทะเลไว้ครบถ้วน คงมีแต่สนธิสัญญาบางฉบับที่บัญญัติหลักเกณฑ์การรบทางทะเลบางประการ ฉะนั้นกฎเกณฑ์ในการทำสงครามทางทะเลในส่วนที่ยังไม่มีสนธิสัญญาใด ๆ บัญญัติไว้ ก็ยึดหลักเกณฑ์ทั่วไปในการทำสงครามทางบก และธรรมเนียมประเพณีที่เคยปฏิบัติกันมาในสงครามทางทะเลมาเป็นแนวทางปฏิบัติ

สนธิสัญญาที่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์สำคัญในการทำสงครามทางทะเล คือ

1. ประกาศกรุงปารีส ลงวันที่ 16 เมษายน ค.ศ.1856 กล่าวถึงการปิดอ่าวการจับสินค้าต้องห้าม การยกเลิก Privateering
2. สนธิสัญญาวอชิงตันระหว่างอังกฤษ-อเมริกา ลงวันที่ 8 พฤษภาคม ค.ศ.1871 บัญญัติหน้าที่ของรัฐที่เป็นกลาง

(1)CH. Rousseau. Droit international public 1953, p.593.

3. อนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ.1907 ซึ่ง 7 ฉบับใน 13 ฉบับว่าถึงกฎเกณฑ์เกี่ยวกับสงครามทางทะเล

4. สนธิสัญญากรุงลอนดอน ลงวันที่ 22 เมษายน ค.ศ.1930 และพิธีสารลอนดอน (The London Protocol) ลงวันที่ 6 พฤษภาคม ค.ศ.1936 ว่าถึงหลักการปฏิบัติของเรือดำน้ำต่อเรือสินค้า

5. อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 กล่าวถึงการปฏิบัติต่อผู้เจ็บป่วยและบาดเจ็บ ผู้ที่เรืออับปางในสงครามทางทะเล

บริเวณที่ทำสงครามทางเรือ

การทำสงครามทางเรื่อนั้น ยุทธภูมิของการรบอยู่ในพื้นทะเลซึ่งเป็นทะเลหลวง เขตเศรษฐกิจจำเพาะ ทะเลอาณาเขต และน่านน้ำภายในของรัฐศัตรูและของรัฐได้อารักขารวมถึงน่านน้ำหมู่เกาะของรัฐศัตรูด้วยระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐต่าง ๆ ในทวีปอเมริกาได้พยายามที่จะจำกัดบริเวณที่สามารถจะมีการรบในทะเลหลวง โดยรัฐในทวีปอเมริกา 21 รัฐได้ออกประกาศที่ปานามา เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 1939 สร้างเขตปลอดภัยซึ่งมีความกว้าง 50-300 ไมล์ รอบชายฝั่งทวีปอเมริกาซึ่งรัฐคู่สงครามที่มีใช้รัฐทวีปอเมริกาจะทำการรบทางทะเลในบริเวณนั้นไม่ได้ แต่ประกาศปานามาไม่ได้รับการรับรองจากรัฐคู่สงคราม เพราะระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐคู่สงครามทั้งอังกฤษฝรั่งเศส และเยอรมันไม่ยอมรับเขตปลอดภัยดังกล่าวได้มีการทำสงครามทางเรือระหว่างอังกฤษกับเยอรมัน ในเขตปลอดภัยหลายครั้ง ซึ่งทำให้ประกาศปานามาไร้ผลในทางปฏิบัติเป็นที่ยอมรับกันว่าคู่สงครามจะทำสงครามทางเรือในน่านน้ำอาณาเขตของรัฐที่เป็นกลางไม่ได้ เพราะน่านน้ำอาณาเขตของรัฐ ถือเป็นเหมือนหนึ่งเป็นดินแดนของรัฐที่เป็นกลาง ฉะนั้นอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ.1907 จึงได้ระบุนห้ามทำสงครามในน่านน้ำอาณาเขตของรัฐที่เป็นกลาง ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1-2 ได้มีการละเมิดกฎดังกล่าวโดยรัฐคู่สงครามทั้งฝ่ายสัมพันธมิตรและฝ่ายอักษะได้เข้าไปทำการรบในน่านน้ำอาณาเขตประเทศเป็นกลาง (เยอรมันโจมตีเรือได้นำอังกฤษ

ในน่านน้ำอาณาเขตเดนมาร์คเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 1915 การรบระหว่าง กองเรือรบเยอรมันและเรือลาดตระเวนรัสเซียในน่านน้ำอาณาเขตสวีเดน เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 1915 รัสเซียโจมตีเรือสวีเดนในน่านน้ำสวีเดนเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 1942) นอกจากนี้รัฐคู่สงครามไม่มีสิทธิที่จะทำสงครามใน บริเวณที่ได้มีสนธิสัญญายอมรับให้เป็นดินแดนเป็นกลาง (Neutralisation) เช่นคลองสุเอซ คลองปานามา ช่องแคบแมกเจลเลน หมู่เกาะ Aaland

กองทัพคู่สงคราม

การทำสงครามทางทะเลนั้นโดยปกติก็ทำการรบโดยเรือรบของ คู่สงคราม เรือรบเท่านั้นที่มีสิทธิโจมตีหรือทำลายเรือข้าศึกหรือถูกโจมตี โดยไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าก่อน หรือจับเรือสินค้าข้าศึกและลูกเรือ หาก ถูกจับจะต้องตกเป็นเชลย เรือสินค้าไม่มีสิทธิกระทำการสงครามมีแต่สิทธิ จะหนีหรือป้องกันการจับกุม ไม่มีสิทธิในการโจมตี ไม่มีสนธิสัญญาใดที่ กำหนดหลักเกณฑ์แน่นอนว่าเรือลักษณะอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นเรือรบ แต่ มีกฎหมายภายในของรัฐบางรัฐ เช่นประกาศของประธานาธิบดีอเมริกา ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน ค.ศ.1914 กฎฎีกาฝรั่งเศส 29 กันยายน 1926 กฎฎีกาอิตาลี 8 กรกฎาคม 1938 และความเห็นของสถาบันกฎหมายระหว่าง ประเทศในมาตรา 2 ของกฎข้อบังคับ Oxford ในสมัยประชุมที่ 28 วันที่ 9 สิงหาคม 1913 และอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1958 ว่าด้วยทะเลหลวง เห็นว่า เรือรบนั้นจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. เป็นส่วนหนึ่งของกองทัพเรือของรัฐ
2. มีการบังคับบัญชาโดยนายทหารประจำการของกองทัพเรือ
3. มีลูกเรือของกองทัพเรือ
4. ได้รับอนุญาตให้ชักธงชาติของกองทัพเรือ
5. มีเครื่องหมายซึ่งแสดงให้เห็นชัดว่าเป็นเรือรบที่มีสัญชาติของ

รัฐนั้น

เรือรบอาจจะเป็นเรือที่ทำการรบ (เช่น เรือลาดตระเวน เรือ ตอร์ปิโด เรือดำน้ำ) หรือเรือที่ไม่ได้ใช้ในการรบ แต่ใช้สำหรับช่วยเหลือ

บริการให้แก่เรือรบ (เช่นเรือขนส่งทหาร เรือบรรทุกน้ำมัน เรือกวาดทุ่นระเบิด) เรือที่มีชื่อเรือรบไม่มีสิทธิโจมตี เช่นเรือสินค้า ถ้าไปกระทำการโจมตีจะถูกถือว่าเป็นโจรสลัด และลูกเรือก็จะไม่ได้รับการปฏิบัติเช่นเชลยศึก ในสมัยก่อนได้มีการยอมให้เรือของเอกชนซึ่งตามปกติในยามสงบก็ทำการค้าขาย แต่ในเวลาสงครามได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของเขาให้ทำการจับกุมเรือสินค้าเข้าศึก โดยรัฐบาลออกใบอนุญาตให้ (Letter of Marque) โดยปกติก็จะอนุญาตให้เฉพาะคนในสัญชาติของตน และบางทีก็จะบังคับเอาเงินประกันในกรณีเกิดการเสียหายขึ้น เรียกว่า Privateering แต่ต่อมาผลเสียเกิดขึ้นเนื่องจากเรือของเอกชนเหล่านี้ทำการจับเรือสินค้าโดยไม่คำนึงถึงหลักเกณฑ์ใด ๆ ทั้งสิ้น แม้จะเป็นเรือสินค้าของชาติเป็นกลาง หรือบางทีเป็นเรือของชาติตนเอง ดูเสมือนว่ารัฐให้อำนาจเรือเอกชนเพื่อทำการปล้นในทะเล คำประกาศกรุงปารีส ค.ศ.1856 จึงได้ห้าม Privateering โดยระบุว่า “เนื่องจาก Privateering ก่อความยุ่งยากมากมาย จึงให้ยกเลิกเสียตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป” ซึ่งประเทศมหาอำนาจทางทะเลได้เข้าร่วมรับรองคำประกาศนี้ด้วย นอกจากอเมริกา (อเมริกาต้องการให้ยอมรับการล่องละเมิดมิได้ของทรัพย์สินเอกชนในทะเลเพื่อแลกเปลี่ยนในการเข้าร่วมสนธิสัญญาฉบับนี้) และจีน แต่ปรากฏว่าหลังจาก ค.ศ.1865 รัฐต่าง ๆ ไม่ได้นำหลักการ Privateering มาใช้อีกเลย

การเปลี่ยนแปลงเรือสินค้าเป็นเรือรบ

เนื่องจากความจำเป็นสำหรับประเทศที่มีกองทัพเรือไม่เข้มแข็ง และจำนวนเรือไม่เพียงพอกับการทำสงครามจึงได้เกิดมีวิธีการที่จะนำเรือสินค้ามาใช้ในการทำสงคราม ซึ่งถือเสมือนหนึ่งว่าเป็นเรือรบตามกฎหมายสามารถทำการต่อสู้โจมตีได้หลังจาก ค.ศ.1865 คู่สงครามในสงครามต่าง ๆ ได้หันมาใช้วิธีการเสริมสร้างกองทัพเรือของตนโดยดัดแปลงเรือสินค้าเป็นเรือรบ (เช่น สเปนในสงครามสเปน-อเมริกา รัสเซียและญี่ปุ่นระหว่างสงคราม 1904-1905) อนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ 7 วันที่ 18 ตุลาคม 1907 เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเรือสินค้าเป็นเรือรบ ระบุว่าเรือสินค้าเปลี่ยนเป็น

เรือรบจะมีสิทธิและหน้าที่ เช่นเรือรบต่อเมื่อ

1. อยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมและรับผิดชอบของรัฐที่เรือนั้นชักธง
2. ต้องมีเครื่องหมายภายนอกว่าเป็นเรือรบ
3. บังคับการโดยนายทหารประจำการ
4. ลูกเรือต้องอยู่ในวินัยทหาร
5. ต้องเคารพกฎหมายและประเพณีในการทำสงคราม
6. ต้องประกาศในทะเบียนเรือรบ

การเปลี่ยนแปลงเรือสินค้าเป็นเรือรบ จะกระทำในท่าเรือหรือน่านน้ำอาณาเขตประเทศเป็นกลางไม่ได้ ถ้ากระทำในทะเลหลวง เยอรมัน, ฝรั่งเศส, รัสเซีย เห็นว่ากระทำได้ แต่อังกฤษ, อาร์เจนตินา, ญี่ปุ่น คัดค้านมีปัญหาเกี่ยวกับการติดอาวุธป้องกันตัวของเรือสินค้า (Defensively armed Merchantment) ตามปกติเรือสินค้าไม่สามารถทำการโจมตีได้ แต่มีสิทธิที่จะต่อสู้ป้องกันมิให้ถูกจับได้เพราะถือหลักความจำเป็น และการป้องกันตนเอง ถ้าไม่สามารถต่อสู้ได้ คนประจำเรือก็อาจถูกควบคุมตัวฐานเป็นเชลยศึก การติดอาวุธของเรือสินค้านั้นประเทศต่าง ๆ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส อเมริกา ถือว่าเรือสินค้าสามารถติดอาวุธที่เป็นการป้องกันตัวได้ ซึ่งเรือเหล่านี้ย่อมจะได้รับการเตือนก่อนจะถูกโจมตี เช่น เรือสินค้าอื่น ๆ แต่เยอรมันไม่ยอมรับความเห็นดังกล่าว นักนิติศาสตร์ เช่น Triepel Martini เห็นว่าเรือสินค้าไม่มีสิทธิที่จะขัดขวางการตรวจค้น ในขณะที่เกิดสงครามเพราะกฎหมายระหว่างประเทศบัญญัติให้เรือรบมีอำนาจตรวจค้นหรือยึดเรือสินค้าได้ ฉะนั้นเรือสินค้าจึงไม่มีสิทธิติดอาวุธ เรือสินค้าที่ติดอาวุธจะต้องถูกพิจารณาเสมือนเป็นเรือรบ ซึ่งอาจจะถูกจับหรือถูกทำลายโดยไม่ต้องกล่าวเตือนล่วงหน้า และลูกเรือจะต้องถูกจับเป็นเชลยศึก ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เยอรมันได้ใช้วิธีปราบปรามอย่างรุนแรงกับเรือสินค้าที่ติดอาวุธที่ทำการต่อสู้ เพราะถือว่าเรือสินค้าติดอาวุธเป็นเรือรบ แต่ปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่ได้ยอมรับหลักการในการติดอาวุธเพื่อป้องกันตัวของเรือสินค้า โดยเฉพาะการ

มีเรือดำน้ำใช้ในการทำสงคราม ทำให้เห็นความจำเป็นของเรือสินค้าติดอาวุธ เพราะเยอรมันถือว่าเรือดำน้ำสามารถโจมตีเรือสินค้าที่ติดอาวุธไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวล่วงหน้า เนื่องจากเรือสินค้าติดอาวุธอาจมีระเบิดน้ำลึกสามารถจะทำลายเรือดำน้ำได้ทันที ซึ่งฝ่ายอังกฤษมีความเห็นว่า เรือดำน้ำไม่มีสิทธิโจมตีเรือสินค้าที่ติดอาวุธ เพราะเรือดำน้ำเป็นเรือที่มองไม่เห็น จะทำการโจมตีโดยไม่รู้ตัวแก่เรือซึ่งไม่มีกำลังจะต่อต้านไม่ได้ การโจมตีโดยไม่บอกกล่าวย่อมไม่ถูกต้อง สถาบันกฎหมายระหว่างประเทศในปี ค.ศ.1913 ได้ยอมรับความถูกต้องของเรือสินค้าติดอาวุธเพื่อป้องกันตัว ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้มีร่างสนธิสัญญาอชิงตันลงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 1922 ซึ่งได้กำหนดหลักการห้ามการทำลายเรือสินค้า นอกจากเรือสินค้าจะขัดขวางในการตรวจค้นจะทำลายได้ก็ต้องนำลูกเรือและผู้โดยสารไว้ในที่ปลอดภัยเสียก่อน และระบุว่าผู้ละเมิดกฎดังกล่าวจะต้องถูกพิจารณาโทษฐานโจรสลัดและจะไม่ได้รับการปฏิบัติเช่นเชลยศึก แต่ร่างสนธิสัญญานี้ไม่มีโอกาสใช้บังคับเพราะชาติมหาอำนาจในขณะนั้นไม่ยอมให้สัตยาบัน ต่อมาได้มีการประชุมเกี่ยวกับทะเลในปี ค.ศ.1930 ซึ่งรัฐต่าง ๆ ได้ตกลงทำสนธิสัญญาระบุหลักการให้ถือว่าเรือดำน้ำมีสภาพทางกฎหมายเหมือนเรือรบมีสิทธิตรวจค้น เขี่ยมเรือสินค้า จะทำลายเรือสินค้าได้ในกรณีที่ขัดขืนไม่ยอมหยุดในเมื่อได้ถูกขอร้องให้หยุด หรือให้ตรวจค้นและจะทำลายได้หลังจากที่ได้นำลูกเรือผู้โดยสารและเอกสารประจำเรือไปไว้ในที่ปลอดภัยก่อน เรือรบของเรือสินค้าจะถือว่าเป็นที่ปลอดภัยได้ต่อเมื่อได้พิจารณาถึงสภาพดินฟ้าอากาศ มีชายฝั่งอยู่ใกล้และมีเรืออื่นจะมารับไปได้ ถ้าไม่สามารถทำได้จะต้องละจากการโจมตีและการยึด และปล่อยให้เรือสินค้าเดินทางต่อไป พิธีสารลอนดอนลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 1936 เกี่ยวกับหลักการปฏิบัติของเรือดำน้ำก็ได้มีข้อความทำนองเดียวกัน พิธีสารฉบับนี้มีรัฐ 36 รัฐร่วมเป็นภาคีรวมทั้งเยอรมัน รัสเซีย และไทยด้วย แต่ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งเยอรมันและฝ่ายสัมพันธมิตรก็ได้ละเมิดพิธีสารลอนดอน 1936

กฎเกณฑ์ที่ใช้ในการสงครามทางเรือ

การทำสงครามทางเรื่อนั้น ถ้าไม่มีอนุสัญญาพิเศษระบุไว้ ก็ใช้กฎเกณฑ์ในการทำสงครามทางบกบังคับ เช่นไม่ฆ่าผู้ลุดอาวุธแล้ว การใช้กลอุบาย ซึ่งในการรบทางบกอนุญาตให้กระทำได้ สำหรับสงครามทางเรือไม่มีอนุสัญญาระหว่างประเทศระบุไว้แต่เป็นจารีตประเพณีรับรองกันทั่วไปว่ากระทำได้ เช่น อนุญาตการชักธงปลอมของเรือรบคู่สงคราม แต่เรือรบคู่สงครามจะต้องชักธงจริง ถ้าหากจะทำการโจมตีหรือตรวจค้น หรือขณะส่งสัญญาณให้หยุด กฎหมายฝรั่งเศส ค.ศ.1696 และ 1704 ได้ระบุห้ามมิให้เรือรบเตือนให้เรือหยุดในขณะที่ชักธงปลอม เรือสินค้าของรัฐคู่สงครามมีสิทธิที่จะชักธงชาติเป็นกลาง เพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุมจากรัฐคู่ศัตรู ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 เรือสินค้าอังกฤษได้ชักธงชาติเป็นกลาง เพื่อมิให้ถูกจับกุม ซึ่งเยอรมันไม่เห็นด้วยกับวิธีการดังกล่าวและชาติเป็นกลางหลายชาติได้คัดค้านไม่ยอมให้ชักธงชาติของตน มิฉะนั้นตนมีสิทธิจะยึดเรือที่ชักธงชาติของตน อเมริกาเคยยึดเรือเยอรมันที่ชักธงชาติอเมริกา

การระดมยิงจากภาคพื้นดินจะกระทำต่อเรือรบเข้าศึกเท่านั้น จะกระทำต่อเรือสินค้าไม่ได้ การระดมยิงเมืองชายฝั่งจากเรือรบเพื่อทำลายกำลังของศัตรู จะทำได้แต่เฉพาะเมืองที่มีการป้องกัน เช่นเดียวกับการระดมยิงด้วยปืนใหญ่ สำหรับสงครามทางบก อนุสัญญากรุงเฮกฉบับที่ 9 ค.ศ.1907 ไม่ได้ระบุว่าเมืองที่มีการป้องกันมีความหมายอย่างไร แต่ก็เป็นที่เข้าใจว่าหมายถึงมีการป้องกันทางทหารอยู่ในเมืองหรือรอบ ๆ เมือง สำหรับเมืองที่ไม่มีการป้องกันจะระดมยิงไม่ได้ แต่อนุสัญญากรุงเฮกฉบับที่ 9 ได้กำหนดข้อยกเว้นยอมให้ระดมยิงได้ใน (1) เมื่อเป็นการทำลายสิ่งก่อสร้างทางทหาร และเรือสงครามที่จอดในท่า (2) หรือในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นไม่ยอมปฏิบัติตามการเรียกเกณฑ์อาหารหรือเสบียงที่จำเป็น สำหรับกองทัพเรือศัตรู แต่การเรียกเกณฑ์ดังกล่าวจะต้องได้สัดส่วนกับทรัพยากรธรรมชาติของดินแดนนั้นมิใช่เอาทรัพย์สิน, สิ่งของไปจนกระทั่งประชาชนไม่มีอะไรบริโภค และในการเรียกเกณฑ์จะต้องจ่ายค่าทดแทนด้วย การทำลายเรือ

สินค้าอยู่ในท่าของเมืองที่ไม่มีการป้องกันจะกระทำมิได้ นอกจากนั้นก่อนจะระดมยิงจะต้องบอกให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองทราบล่วงหน้าเพื่อจะได้มีโอกาสอพยพประชาชนออกนอกเขตอันตราย และจะต้องยกเว้นการทำลายโรงพยาบาล สถานที่ทางศาสนา ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการกุศลที่รวมคนเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บและเมืองนั้นมีหน้าที่จะต้องทำเครื่องหมายสถานที่ดังกล่าวให้เห็นเด่นชัดในระยะไกล

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 และที่ 2 คู่สงครามได้ใช้วิธีการระดมยิงเมืองชายฝั่ง ทั้งฝ่ายสัมพันธมิตรและฝ่ายเยอรมัน บางครั้งก็ได้มีการละเมิด กฎเกณฑ์ในการระดมยิงตามอนุสัญญาดังกล่าว

ในการทำสงครามทางทะเลนั้น รัฐคู่ศัตรูย่อมจะใช้อาวุธทุกชนิดที่ตนมีอยู่ ทำลายล้างกองทัพศัตรู เพื่อมุ่งหวังในชัยชนะสงคราม มีอาวุธอีกประเภทหนึ่งซึ่งมีผลในการทำลายร้ายแรง คือทุ่นระเบิดซึ่งได้เริ่มใช้กันมากและมีประสิทธิภาพในการทำลายสูง และได้ใช้เห็นผลในสงครามระหว่างรัสเซีย-ญี่ปุ่น ค.ศ.1904-1905

การใช้ทุ่นระเบิดเป็นไปอย่างกว้างขวางในสงครามโลกครั้งที่ 1-2 ซึ่งถ้าไม่มีกฎเกณฑ์กำหนดการใช้ไว้ก็อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่เรือของชาติเป็นกลางได้ สถาบันกฎหมายระหว่างประเทศได้เสนอความเห็นว่าจะจำกัดการใช้ทุ่นระเบิดเฉพาะในน่านน้ำอาณาเขตของรัฐคู่สงคราม แต่ห้ามวางทุ่นระเบิดในทะเลหลวงซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่การเดินเรือของประเทศเป็นกลาง ปัจจุบันกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการวางทุ่นระเบิดได้ถูกกำหนดโดยอนุสัญญากรุงเฮกฉบับที่ 8 ค.ศ.1907 ซึ่งแยกทุ่นระเบิดออกเป็น 2 ชนิด คือ ทุ่นลอยที่มีสมอ และทุ่นลอยที่ไม่มีสมอ ห้ามมิให้คู่สงครามวางทุ่นระเบิดที่ไม่มีสมอนอกจากจะเป็นชนิดที่สร้างขึ้นในลักษณะที่ปล่อยไปแล้วจะระเบิดเฉพาะภายใน 1 ชม. สำหรับทุ่นระเบิดที่มีสมออนุญาตให้ใช้ได้ แต่ต้องไม่เป็นชนิดที่เมื่อหลุดจากสมอแล้วยังคงระเบิดได้ มาตรา 2 อนุสัญญาระบุห้ามมิให้ปิดอ่าวโดยการวางทุ่นระเบิดนอกฝั่งหรือท่าเรือของข้าศึก เพื่อขัดขวางการค้า ทำลายการเดินเรือพาณิชย์ แต่เพียงอย่างเดียว เว้นแต่รัฐ

คู่สงครามจะประกันความปลอดภัยของการเดินเรือ โดยระบุเขตอันตราย จัดการดูแลสถานที่ซึ่งวางทุ่นระเบิดไว้ และจะต้องกวาดทุ่นระเบิดออกเมื่อเสร็จสิ้นสงครามแล้ว ในระยะเริ่มต้นของสงครามโลกครั้งที่ 1 เยอรมันไม่เคารพหลักเกณฑ์ดังกล่าว ซึ่งประเทศเป็นกลางหลายประเทศได้เสนอแก่คู่สงครามให้เลิกใช้ทุ่นระเบิดที่ไม่มีสมอและห้ามวางทุ่นระเบิดในทะเลหลวง (บันทึกของรัฐบาลอเมริกันลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 1915 ถึงเยอรมันและฝ่ายสัมพันธมิตร ซึ่งเยอรมันได้ตอบรับข้อเสนอเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1915 แต่ฝ่ายสัมพันธมิตรปฏิเสธเมื่อวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ.1915 โดยอ้างว่าต้องการใช้สิทธิในการตอบโต้ (Reprisal) ซึ่งทำให้ทั้ง 2 ฝ่ายได้กระทำการวางทุ่นระเบิดอย่างกว้างขวาง) ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 เยอรมันได้ใช้วิธีการใหม่ นอกเหนือจากทุ่นระเบิดธรรมดาโดยใช้ระเบิดแม่เหล็กไฟฟ้า (Electro-magnetic) เยอรมันเริ่มใช้ระเบิดแม่เหล็กไฟฟ้าครั้งแรกเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 1939 ที่ฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอังกฤษ และใช้เครื่องบินวางทุ่นระเบิดซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นเทคนิคใหม่ซึ่งอนุสัญญากรุงเฮกฉบับที่ 8 ค.ศ.1907 ไม่ได้กล่าวไว้ก่อให้เกิดอันตรายแก่เรือของชาติเป็นกลาง ทำให้เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบจากฝ่ายสัมพันธมิตร การละเมิดกฎหมายตามข้อบังคับกรุงเฮกของคู่สงครามทั้ง 2 ฝ่ายเป็นผลให้อนุสัญญากรุงเฮกขาดความศักดิ์สิทธิ์ คงใช้ได้เพียงเล็กน้อย

การใช้ทุ่นระเบิด 2 ชนิดดังกล่าวตามอนุสัญญากรุงเฮกฉบับนี้ ปัจจุบันนี้ นักนิติศาสตร์เห็นว่าค่อนข้างจะล้าสมัยเพราะการพัฒนาทุ่นระเบิดได้ก้าวหน้าไปไกลมากแล้วมีทั้งระเบิดความดัน, แม่เหล็ก เสียงซึ่งอาจจะระเบิดได้โดยไม่กระทบ

การปิดอ่าว (Blockade)⁽¹⁾

การทำสงครามนั้น นอกจากคู่สงครามจะต้องพยายามทำลายกำลังกองทัพของศัตรูแล้ว การทำลายกำลังทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะการ

⁽¹⁾S.Rowson. 'Modern Blockade, some legal aspect British Y.B.1946 p.346

ค้าขายของรัฐคู่ศัตรูกับรัฐเป็นกลางอาจจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการสงคราม การปิดอ่าวจึงเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการทำสงครามทางทะเล ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะตัดการติดต่อ การคมนาคมทุกชนิดโดยการห้ามเรือของทุกชาติไม่ว่าจะเป็นชาติเป็นกลาง ชาติพันธมิตรหรือแม้แต่ชาติที่ทำการปิดอ่าวเข้าหรือออกกระหว่างทะเลหลวงกับท่าเรือหรือชายฝั่งของข้าศึกหรือฝั่งทะเลแห่งดินแดนที่ถูกยึดครองโดยรัฐศัตรู การปิดอ่าวเป็นการห้ามมิให้เรือทุกชนิดเข้าหรือออกในบริเวณปิดอ่าว (ในสงครามกลางเมืองสเปนรัฐบาลฝรั่งเศสได้ประกาศปิดอ่าวตะวันตกเฉียงใต้ของสเปนเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ.1937 ห้ามมิให้เรือที่บรรทุกสินค้าต้องห้ามเข้าในท่าโดยมิได้ห้ามเรือทุกลำ กรณีเช่นนี้ถือว่าไม่ใช่การปิดอ่าว) ซึ่งเรือที่ฝ่าฝืนการปิดอ่าวจะถูกจับกุมและอาจถูกยึดได้ แต่มีบริเวณบางแห่งที่การปิดอ่าวจะกระทำมิได้ เช่น คลองที่นานาชาติใช้ร่วมกัน ซึ่งได้มีสนธิสัญญาห้ามไว้พิเศษ เช่นคลองสุเอซ คลองปานามา หรือปากแม่น้ำนานาชาติคือแม่น้ำที่ไหลผ่านหลายประเทศ เช่นปากแม่น้ำดานูบ นอกจากประเทศริมแม่น้ำทั้งหมดจะเป็นรัฐคู่สงครามกับรัฐที่ทำการปิดอ่าว การปิดอ่าวเป็นยุทธวิธีที่ใช้ในการสงครามทางเรือมาแต่ปลายศตวรรษที่ 16 แต่ในครั้งนั้นการปิดอ่าวเป็นแต่เพียงรัฐที่ต้องการปิดอ่าว ประกาศปิดอ่าวโดยไม่ได้ส่งเรือรบไปควบคุมในบริเวณที่ทำการปิดอ่าวแต่อย่างใด แต่สามารถจับเรือที่สงสัยว่าจะเข้าไปหรือมาจากชายฝั่งที่ถูกปิดอ่าวได้ในทุกแห่งฮอลันดาได้เริ่มใช้เป็นครั้งแรกและอังกฤษได้ใช้กับฝรั่งเศสในสงครามอิสรภาพของอเมริกา วิธีการดังกล่าวก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ประเทศเป็นกลาง ประเทศเป็นกลางจึงได้รวมกลุ่มต่อต้านวิธีการปิดอ่าวดังกล่าว แศตวรรษที่ 2 ของรัสเซียได้พิมพ์ประกาศของกลุ่มประเทศเป็นกลางติดอาวุธเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 1780 ซึ่งระบุว่า การปิดอ่าวจะต้องเป็นผลกล่าวคือต้องมีเรือรบของรัฐซึ่งกระทำการปิดอ่าวจอดอยู่ในบริเวณใกล้เคียงด้วย เพื่อบังคับไม่ให้มีการละเมิดการปิดอ่าว ซึ่งเท่ากับปฏิเสธการปิดอ่าวโดยการประกาศแต่อย่างเดียว ใน ค.ศ.1800 ก็ได้มีประกาศของรัฐต่าง ๆ กำหนดว่าการปิดอ่าวจะสมบูรณ์ก็เฉพาะการปิดอ่าว

ที่เป็นผล (effective blockade) หลักการในการปิดอ่าวที่เป็นผลได้ถูกรับรองอย่างชัดเจนในคำประกาศกรุงปารีสวันที่ 16 เมษายน 1856 มาตรา 4 ที่ระบุว่า การปิดอ่าวที่มีผลผูกพันจะต้องเป็นการปิดอ่าวที่เป็นผล หมายถึงจะต้องมีกำลังเพียงพอที่จะห้ามการเข้าถึงชายฝั่งรัฐศัตรูได้อย่างแท้จริง ลัทธินิวอเมริกันเห็นว่าเพียงพอที่จะห้ามการเข้าถึงชายฝั่งรัฐศัตรูได้อย่างแท้จริง ลัทธินิวอเมริกันก็ถือว่าเป็นผลแล้วไม่จำเป็นที่จะต้องถึงขนาดที่ว่า การเข้าและออกเป็นอันตรายนไม่ได้โดยเด็ดขาด (คำพิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 1899 ในคดีเรือฝรั่งเศส Olind-Rodrigues) การปิดอ่าวที่ถูกรบวงโดยการโจมตีจากเครื่องบินข้าศึก Oppenheim เห็นว่ายังพิจารณาไม่ได้ว่าการปิดอ่าวไม่เป็นผล ในสงครามเกาหลีปรากฏว่ารัฐที่ทำการปิดอ่าวได้ใช้เครื่องบินของตนป้องกันกำรโจมตีของเครื่องบินข้าศึกต่อเรือรบที่ทำการปิดอ่าว การปิดอ่าวอาจจะกระทำโดยใช้เรือรบจอดทอดสมอ แต่ในปัจจุบันเรือที่ทำการปิดอ่าวจะเดินทางไป-มาลาดตระเวนอยู่หน้าบริเวณที่ถูกปิดอ่าวจำนวนเรือรบที่ใช้ปฏิบัติการปิดอ่าวย่อมแล้วแต่ความกว้างของบริเวณที่ทำการปิด ถ้าหากเป็นช่องแคบที่แคบมาก ก็อาจใช้เพียงเรือรบลำเดียวก็เพียงพอ ประกาศกรุงปารีส ค.ศ.1856 เกี่ยวกับปิดอ่าวที่เป็นผลได้รับการปฏิบัติจากคู่สงครามตลอดมาในปี ค.ศ.1909 ได้มีการประกาศกรุงลอนดอนวางหลักการในการปิดอ่าวอีก แต่ประกาศฉบับนี้ไม่ได้รับการให้สัตยาบัน แต่ถึงกระนั้นหลักเกณฑ์ในการปิดอ่าวในประกาศกรุงลอนดอน ปี ค.ศ. 1909 ยังถือว่ามีประโยชน์ เพราะเป็นการรวบรวมทางปฏิบัติของนานาชาติที่กลายเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี ที่ยอมรับในกฎหมายระหว่างประเทศประกาศดังกล่าวได้วางเงื่อนไข และผลของการปิดอ่าวไว้ดังนี้

หลักเกณฑ์ในการปิดอ่าว

1. การปิดอ่าวต้องเป็นผล และต้องประกาศให้รัฐที่เป็นกลางและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของบริเวณที่ถูกปิดอ่าว ทราบโดยรัฐที่ทำการปิดอ่าว หรือผู้บังคับการกองเรือที่กระทำในนามของรัฐ ในประกาศจะต้องระบุวันที่เริ่ม

ทำการปิดอ่าว อาณาเขตที่มีการปิดอ่าว ระยะเวลาที่อนุญาตให้เรือชาติเป็นกลางออกไปจากบริเวณที่ปิดอ่าวได้ ถ้าหากประกาศไม่ได้กำหนดระยะเวลาให้เรือชาติเป็นกลางออกไปจากบริเวณปิดอ่าว เรือชาติเป็นกลางจะต้องออกไปได้โดยไม่ถูกจับ สำหรับระยะเวลาที่กำหนดไม่มีหลักเกณฑ์แน่นอน อาจได้ถึง 7 อาทิตย์ก็ได้ แต่โดยปกติประมาณ 2-4 วัน (ระหว่างสงครามไครเมีย รัสเซียและอังกฤษได้ให้เวลาถึง 7 อาทิตย์ สงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น รัสเซียให้เวลา 48 ชั่วโมง) การแจ้งการปิดอ่าวให้รัฐที่เป็นกลางทราบอาจจะกระทำโดยทางการทูตผลของการปิดอ่าวจะผูกพันรัฐเป็นกลางก็ต่อเมื่อรัฐเป็นกลางได้ทราบการปิดอ่าวนั้น หากรัฐเป็นกลางไม่ได้รับแจ้งการปิดอ่าวและถ้าการปิดอ่าวก่อให้เกิดการเสียหาย รัฐที่ปิดอ่าวอาจจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน

2. การละเมิดการปิดอ่าวหมายถึง เรือพยายามจะออกหรือเข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาตในชายฝั่งที่อยู่ในบริเวณปิดอ่าว และได้ทราบสถานการณ์ว่ามีการปิดอ่าว ซึ่งอาจจะทราบโดยได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น หรือได้ฟังประกาศทางวิทยุ หรือได้รับทราบโดยทางอื่น เรือที่ออกจากท่าเรือของรัฐที่เป็นกลางซึ่งได้รับแจ้งการปิดอ่าวแล้ว สันนิษฐานว่าได้ทราบการปิดอ่าว เรือที่กระทำการละเมิดการปิดอ่าวโดยไม่ทราบจะยังไม่ถูกจับเพียงแต่จะถูกห้ามไม่ให้เข้าหรือให้รีบออกไปเสียจากบริเวณนั้น ผู้บังคับการกองเรือที่ทำการปิดอ่าว อาจจะอนุญาตให้เรือของชาติเป็นกลางเข้าไปทำการขนย้ายผู้ลี้ภัย พลเรือนหรือในกรณีที่เรือชาติเป็นกลางอาจได้รับอันตรายเพราะโดนหมอกหรือพายุ แต่เรือที่ได้รับอนุญาตให้เข้าจะต้องไม่บรรทุกหรือลงสิ่งของในท่าเรือหรือชายฝั่งที่ได้รับอนุญาตให้เข้า แต่อย่างไรก็ตามรัฐที่ทำการปิดอ่าวอาจจะออกใบอนุญาตพิเศษให้เรือบางลำผ่านเข้าได้ เรือที่ละเมิดการปิดอ่าวไม่ว่าเป็นของชาติเป็นกลางหรือของชาติใดจะถูกจับ และถูกส่งไปยังศาลทรัพย์สินซึ่งอาจจะตัดสินให้ริบเรือและสินค้า แต่จะต้องปล่อยลูกเรือเป็นอิสระ เรือที่ละเมิดการปิดอ่าวอาจจะถูกติดตามไล่จับ แม้ว่าจะออกไปจากบริเวณที่มีการปิดอ่าวก็ตาม

กฎหมายทะเลของฝรั่งเศส ค.ศ.1934 มาตรา 74 ระบุว่า การ

ปิดอ่าวจะต้องไม่ปิดกั้นทางเข้าท่าเรือหรือชายฝั่งของรัฐเป็นกลาง

การปิดอ่าวจะถือว่ายกเลิกเมื่อ

1. สงครามสิ้นสุดลง
2. เมื่อรัฐที่ทำการปิดอ่าวประกาศยกเลิกการปิดอ่าว
3. เมื่อกองทัพเรือที่ทำการปิดอ่าวถูกขับไล่ออกไป
4. เมื่อการปิดทะเลไม่เป็นผล (ฝรั่งเศสเห็นว่าการปิดอ่าวสิ้นสุดลงเมื่อกองทัพที่ปิดอ่าวออกไปพ้นจากบริเวณที่ทำการปิดอ่าว แต่อังกฤษเห็นว่าถ้าออกไปจากบริเวณนั้นเพราะสาเหตุของดินฟ้าอากาศ เช่น เพราะมีพายุ หรือมีหมอกจัดก็ยังไม่ถือว่าการปิดอ่าวสิ้นสุดลง)
5. เมื่อเมืองท่าหรือชายฝั่งที่ถูกปิดตกอยู่ใต้อำนาจของกองทัพที่ปิดอ่าว

การใช้วิธีปิดอ่าวในการทำสงครามทางเรือได้ลดความสำคัญลงมาจากประสิทธิภาพในการทำลายของเรือดำน้ำต่อเรือรบที่ปิดอ่าวเป็นไปอย่างได้ผล ฉะนั้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 คู่สงครามได้ใช้ยุทธวิธีการปิดอ่าวน้อยมาก (รัสเซียปิดอ่าวฟินแลนด์ตั้งแต่วันที่ 8 ธันวาคม 1939 ญี่ปุ่นปิดอ่าวฮ่องกง วันที่ 9-25 ธันวาคม 1941 และอินโดนีเซียวันที่ 5 มกราคม-9 มีนาคม 1942)

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ฝ่ายสัมพันธมิตรได้ใช้วิธีปิดอ่าวในระยะไกล (Long Distance Blockade) โดยทำการในทะเลหลวง ซึ่งมีระยะทางไกล กระทบถึงชายฝั่งประเทศเป็นกลาง และเยอรมันก็ได้ใช้วิธีประกาศเขตสงครามซึ่งเป็นบริเวณอยู่ในทะเลหลวง เรือสินค้าไม่ว่าจะเป็นของศัตรูหรือประเทศเป็นกลาง หากเข้าไปในอาณาบริเวณนั้นอาจจะถูกทำลายโดยไม่ต้องเตือนล่วงหน้า ซึ่งเป็นการละเมิดหลักเกณฑ์ในการสงคราม

การปิดอ่าวในเวลาสงบ (Pacific Blockade)

การปิดอ่าวในเวลาสงบ หรือบางท่านเรียกว่า การปิดทะเลยามสงบเป็นมาตรการบังคับที่รัฐหนึ่งกระทำต่ออีกรัฐหนึ่งแต่ยังไม่มีภาวะสงคราม

ระหว่างรัฐทั้งสองโดยตัดการติดต่อทางทะเลของท่าเรือหรือชายฝั่งของรัฐนั้นโดยกำลังทางเรือของตนซึ่งอาจมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ลงโทษรัฐที่ละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น ฝรั่งเศส ปิดอ่าวไทย ในปี ค.ศ.1893 เพื่อให้ไทยปฏิบัติตามสนธิสัญญา

2. เพื่อให้รัฐชดใช้ค่าเสียหายกรณีที่รัฐนั้นละเมิดพันธะระหว่างประเทศ เช่น อังกฤษ, อิตาลี เยอรมัน ปิดอ่าวเวเนซุเอลล่า ในปี ค.ศ.1902

3. ลงโทษรัฐที่ละเมิดหลักมนุษยธรรม เช่น เยอรมัน อิตาลี อังกฤษ โปรตุเกสเคยปิดอ่าว Zanzibar เพื่อทำลายการค้าทาส

การปิดอ่าวในเวลาสงบเริ่มเกิดขึ้นในกลางศตวรรษที่ 19 เป็นการปิดอ่าวที่กระทำในยามสันติไม่มีภาวะสงครามและไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อรัฐที่ 3

เป็นที่ยอมรับกันว่า รัฐที่ทำการปิดอ่าวมีสิทธิเพียงจับเรือของรัฐที่ถูกปิดอ่าวแต่ไม่มีสิทธิที่จะริบหรือยึดเรือชาติอื่นที่พยายามละเมิดการปิดอ่าว สถาบันกฎหมายระหว่างประเทศได้ประกาศว่าเรือของรัฐต่างประเทศสามารถเข้าไปในน่านน้ำที่ถูกปิดอ่าวในเวลาสงบอย่างอิสระ ถ้าต้องการห้ามเรือชาติอื่นเข้าออกในบริเวณที่ปิดอ่าวรัฐที่ปิดอ่าวต้องประกาศปิดอ่าวยามสงคราม สำหรับเรือของชาติที่ถูกปิดอ่าวที่พยายามละเมิดการปิดอ่าวอาจจะถูกจับและยึดไว้ แต่จะไม่ถูกริบเมื่อยกเลิกการปิดอ่าว รัฐที่ปิดอ่าวจะต้องคืนเรือที่ยึดให้แก่เจ้าของ

ในปี ค.ศ.1887 ได้มีการประชุมที่ไฮเดลเบิร์กประเทศเยอรมัน ที่ประชุมได้ลงมติว่าการปิดอ่าวโดยสงบเป็นการชอบด้วยกฎหมายระหว่างประเทศแต่ต้องประกอบด้วยเงื่อนไขคือ

1. เรือของรัฐอื่นต้องเข้าออกได้โดยเสรี
2. ต้องแจ้งให้รัฐอื่นทราบเป็นทางการ
3. จะริบเรือที่ละเมิดไม่ได้ต้องคืนให้ไปเมื่อสิ้นสุดการปิดอ่าว

ได้มีการปิดอ่าวโดยสงบหลายครั้งในประวัติศาสตร์เช่นในปี ค.ศ.1831 ฝรั่งเศสปิดอ่าว TAGUS ของโปรตุเกสเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายที่ชาวฝรั่งเศสได้รับ อังกฤษปิดอ่าวกรีกใน ค.ศ.1862 เป็นการรีไทร์ซัลที่เรือสินค้าของตนถูกทำลาย ฮอลแลนด์ปิดอ่าวไทยเพื่อบังคับให้ไทยทำสัญญา

เมื่อ ค.ศ.1614 ฝรั่งเศสปิดอ่าวไทยในปี ค.ศ.1893

ในกรณีสหรัฐปิดล้อมคิวบาในปี ค.ศ.1962 เพื่อห้ามโซเวียตขนอาวุธและจรวดไปให้คิวบา นักนิติศาสตร์บางคนเห็นว่าเป็นการปิดอ่าวยามสงบแต่เงื่อนไขในการปิดอ่าวยามสงบได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพราะสหรัฐได้ห้ามเรือของชาติอื่นโดยเฉพาะโซเวียตซึ่งขนอาวุธเข้าไปให้คิวบา แต่มีนักนิติศาสตร์ เช่น CH. Rousseau⁽¹⁾ แย้งว่าไม่เป็นการปิดอ่าวยามสงบ เพราะเป็นเพียงการควบคุมทางทะเลและทางอากาศเพื่อห้ามการส่งอาวุธจากต่างประเทศไปคิวบาเท่านั้น

การปิดอ่าวในเวลาสงบแตกต่างกับการปิดอ่าวในยามสงครามในสาระสำคัญดังนี้

ปิดอ่าวยามสงคราม

1. มีภาวะสงคราม
2. บังคับรัฐที่สามได้
3. เมื่อมีการละเมิดเรืออาจรูบริบ

ปิดอ่าวในเวลาสงบ

1. ไม่มีภาวะสงคราม
2. บังคับรัฐที่สามไม่ได้
3. ไม่ริบเรือที่ละเมิดเพียงแต่ยึดไว้และคืนเมื่อเสร็จการปิดอ่าว

การจับเรือสินค้าและสินค้าที่มีลักษณะความเป็นศัตรู

ในการทำสงครามทางเรือ รัฐคู่สงครามมีอำนาจที่จะยึดหรือริบเรือสินค้าของศัตรูซึ่งถือเสมือนหนึ่งเป็นเรือของรัฐคู่สงคราม หลักการดังกล่าว ผิดกับหลักการในการทำสงครามทางบกที่ถือว่าทรัพย์สินเอกชนจะต้องได้รับการเคารพจะถูกริบไม่ได้ เพียงแต่ถูกยึดไปใช้ได้เท่านั้น สำหรับสงครามทางทะเลได้มีการยอมรับว่าเรือรบมีสิทธิเยี่ยมและค้นเรือสินค้าไม่ว่าของชาติศัตรูหรือของชาติเป็นกลาง ถ้าเรือยินยอมให้ตรวจค้นโดยไม่ขัดขืนจะโจมตีเรือนั้นไม่ได้ ทรัพย์สินเอกชนไม่ว่าเป็นเรือหรือสินค้าอาจจะต้องถูกยึดหรือริบเป็นของรัฐ แต่ทั้งนี้จะต้องได้รับการตัดสินจากศาลทรัพย์สินเชลยก่อนที่จะริบ แต่ถ้าหากเรือนั้นเป็นของรัฐ ผู้ทำการจับกุมจะนำไปยัง

⁽¹⁾CH. ROUSSEAU LEDROIT DES CONFLITS ARMES, PARIS, p 262

ท่าเรือหรือจมเสียได้โดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลทรัพย์สินเชลยและลูกเรือจะถูกควบคุม เช่นเชลยศึกเรือที่ต่อต้านด้วยกำลังเมื่อถูกสั่งให้หยุดหรือขัดขืนการตรวจค้นหรือยึด แม้ว่าจะเป็นเรือของชาติเป็นกลาง เรือและสินค้าจะถูกริบอเมริกาได้เคยคัดค้านในที่ประชุมกรุงเฮกโดยขอให้กำหนดหลักเกณฑ์ในการเคารพทรัพย์สินเอกชนในสงครามทางทะเล เช่นเดียวกับสงครามทางบก แต่อังกฤษไม่เห็นด้วยโดยอ้างว่า สงครามทะเลไม่มีวัตถุประสงค์เพียงแต่จะทำลายกองทัพของรัฐคู่ศัตรูเท่านั้น แต่ยังมีมุ่งหมายที่จะทำลายการค้าขายของคู่ศัตรูอีกด้วย ประกาศกรุงปารีสก็ได้ยอมรับสิทธิของรัฐคู่สงครามที่จะริบเรือสินค้า และสินค้าของศัตรูนั้นตั้งแต่เกิดสงครามได้ทุกแห่งนอกจากในทะเลอาณาเขตของประเทศเป็นกลาง แต่ได้มีหลักเกณฑ์พิเศษจำกัดสิทธิดังกล่าวเกี่ยวกับเรือสินค้าที่อยู่ในท่าเรือเข้าศึกหรือในทะเลหลวง ในระยะเริ่มแรกของสงครามเมื่อครั้งก่อนเรือสินค้าของข้าศึกซึ่งอยู่ในท่าเรือ เมื่อเริ่มสงครามจะถูกยึดทันที นับแต่สงครามไครเมียได้มีหลักการที่ยึดถือกันว่า จะต้องใช้เวลาเรือสินค้าของข้าศึกออกจากท่าโดยเร็วที่สุด อนุสัญญากรุงเฮกฉบับที่ 6 ค.ศ.1907 มาตรา 1 ได้ระบุว่าสมควรที่จะอนุญาตให้เรือสินค้าข้าศึกออกจากท่าได้โดยให้ออกทันทีหรือกำหนดระยะเวลาอันสมควรให้ออกไป แต่ถ้ารัฐจะยึดเรือเอาไว้ก็ได้แต่จะริบไม่ได้ และจะต้องคืนให้เจ้าของทันทีที่สงครามสิ้นสุด โดยไม่ต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทน แต่ถ้านำไปใช้จะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทน

สำหรับเรือสินค้าศัตรูซึ่งขณะเริ่มต้นสงครามอยู่ในทะเลหลวงและยังไม่ทราบว่าได้เกิดสงครามขึ้นหรือเรือที่ไม่สามารถออกจากท่าตามกำหนดเวลาที่รัฐคู่ศัตรูกำหนดไว้เพราะเหตุสุดวิสัยก็ต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเรือสินค้าที่อยู่ในท่าเรือของข้าศึก เพียงแต่ยึดได้แต่จะริบไม่ได้เป็นที่น่าสังเกตว่าอนุสัญญากรุงเฮกเพียงแต่แนะนำรัฐเจ้าของท่าให้เวลาแก่เรือเพื่อออกไปเท่านั้น ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ฝ่ายสัมพันธมิตรและเยอรมันรวมทั้งประเทศไทยได้ยึดเรือที่อยู่ในท่าเมื่อเกิดสงครามขึ้น เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 อังกฤษได้ยึดเรือเยอรมันซึ่งอยู่ที่ท่าเรืออังกฤษเป็นจำนวนมาก ฝรั่งเศสและเยอรมันก็ปฏิบัติกำหนดของเดียวกัน นักนิติศาสตร์เยอรมันเห็นว่า

สิทธิในการจับกุมเรือสินค้าศัตรูเกิดขึ้นนับตั้งแต่เกิดสภาพสงคราม แม้จะยังไม่มีการประกาศสงครามก็ตาม และจะสิ้นสุดภายหลังเมื่อมีสัญญาสันติภาพแล้ว แต่ประเทศส่วนใหญ่เห็นว่าสิทธิดังกล่าวย่อมถูกระงับเมื่อมีสัญญาสงบศึก โดยปกติสัญญาสงบศึกก็จะกล่าวเกี่ยวกับกรณีนี้ไว้ด้วย แต่ถ้าคู่สงครามยังมีความประสงค์จะใช้สิทธิในการจับกุมอีก ก็จะต้องกำหนดไว้ในสัญญาสงบศึกอย่างชัดเจน เช่นสัญญาสงบศึก รัสเซีย-ญี่ปุ่น 1 กันยายน 1905 ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 เยอรมันอ้างว่า ตนยังมีสิทธิในการจับกุมเรือสินค้า และยึดสินค้าศัตรู ถ้าสัญญาสงบศึกไม่ได้ระบุในเรื่องนี้ให้ชัดเจน สิทธิในการจับเรือสินค้าและสินค้าศัตรูนั้นจะทำได้ทุกแห่งในสมรภูมिसงคราม อาจจะเป็นทะเลหลวง น่านน้ำอาณาเขตของรัฐคู่สงคราม แต่จะทำในน่านน้ำอาณาเขตของรัฐที่เป็นกลางไม่ได้ เรือสินค้าอาจจะเป็นของเอกชนของรัฐศัตรูหรือของรัฐเองก็ได้ ก่อนที่จะทำการจับกุมเรือที่จะต้องการจับกุมจะต้องยื่นปิ่นใหญ่ด้วยกระสุนหลอกเป็นการส่งสัญญาณให้เรือสินค้าที่ต้องการตรวจหยุด และส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบเอกสารประจำเรือเพื่อสำรวจดูว่าเป็นเรือสินค้าของชาติใด บรรทุกสินค้าต้องห้ามหรือเปล่า ถ้าการตรวจค้นปรากฏว่าเป็นเรือสินค้าของศัตรู หรือมีลักษณะเป็นศัตรูเช่น บรรทุกอาวุธ โดยมุ่งส่งให้ศัตรู เจ้าหน้าที่ก็จะทำการยึดเรือดังกล่าว ซึ่งทำให้เรือและทรัพย์สินบนเรือตกอยู่ในอำนาจของผู้ทำการจับกุม และผู้จับกุมจะนำเรือไปยังท่าที่มีศาลทรัพย์สินหรือท่าใกล้เมืองที่มีศาลทรัพย์สิน เพื่อนำคดีให้ศาลทรัพย์สิน (Prize Court) วินิจฉัย การจับเรือนั้นถ้าเรือที่จับส่งทหารเข้าไปควบคุมในเรือที่ถูกจับเรือที่จับก็ไม่จำเป็นต้องคุมเรือที่ถูกจับไปยังเมืองท่า แต่ถ้าไม่ได้ส่งทหารเข้าไปควบคุมเพียงแต่สั่งการโดยวิทยุหรือสัญญาณใดให้เรือวิ่งไปทิศทางใด ในกรณีนี้ก็ต้องคุมไปด้วยการจับเรือถือหลักกว่าจะทำลายเรือไม่ได้ นอกจากจะมีความจำเป็นอย่างยิววด ประกาศกรุงลอนดอน ค.ศ.1909 ได้อนุญาตให้ทำลายเรือได้โดยไม่ต้องนำไปท่าเพื่อตรวจค้นในกรณีนี้

1. การนำเรือมายังท่าจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลสำเร็จในการปฏิบัติการตามหน้าที่ ซึ่งเรือที่จับได้รับมอบหมาย

2. หรือเพื่อความปลอดภัยของเรือที่ตรวจค้น

ในกรณีทำลายเรือต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลทรัพย์สินฯ เสร็จ ถ้าเหตุผลการทำลายเรือไม่ถูกต้อง ต้องชดใช้ค่าเสียหาย โดยไม่ต้องพิจารณาว่าการจับถูกต้องหรือไม่ ก่อนที่จะทำลายเรือที่จับจะต้องนำลูกเรือ ผู้โดยสาร และเอกสารประจำเรือของเรือที่จะถูกทำลายไปไว้ในที่ปลอดภัยเสียก่อนหรือนำไปไว้บนเรือผู้จับกุมเสียก่อน ถ้าผู้จับไม่ได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ดังกล่าว รัฐผู้ทำลายเรือจะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหาย เหตุผลของการนำเรือไปตรวจค้นที่ทำเนื่องจากเกรงว่าหากตรวจค้นในทะเลอาจจะถูกเรือดำน้ำหรือเครื่องบินโจมตีได้ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้มีการทำลายเรือสินค้าโดยอ้างว่า เพื่อความจำเป็นทางทหารหรือไม่สามารถจะนำเรือไปที่ท่าได้เพราะไม่มีทหารเพียงพอที่จะคุมเรือไปยังท่าได้ โดยเฉพาะฝ่ายเยอรมันได้ประกาศเขตอันตรายในทะเลหลวงและทำลายเรือสินค้าที่เข้าไปในเขตนั้น และเรือสินค้าติดอาวุธซึ่งเยอรมันถือว่าเป็นเรือรบจะถูกทำลายทันทีโดยไม่มี การตรวจค้นหรือเตือนล่วงหน้า เยอรมันอ้างว่าการนำเรือกลับเข้าท่าอาจจะถูกโจมตีจากเรือดำน้ำในขณะที่นำเรือที่ถูกจับมายังท่าเรือ หรือถ้าเรือสินค้าถูกเรือดำน้ำจับ เรือดำน้ำไม่มีทหารพอจะคุมเรือที่ถูกจับไปส่งยังท่าได้ ซึ่งถือเป็นความจำเป็นที่จะต้องทำลายเรือสินค้า ทางฝ่ายสัมพันธมิตรก็ได้กระทำการตอบโต้บ้าง โดยอ้างเหตุผลเช่นเดียวกัน

เมื่อเรือที่ถูกจับมาถึงยังท่าแล้วก็จะถูกนำคดีให้ศาลทรัพย์สินฯ เสร็จ ตัดสินว่า การจับเรือและสินค้านั้นถูกต้องตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าถูกต้องก็จะสั่งให้รับเรือที่ถูกจับซึ่งจะตกเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐ รัฐจะเอาไปใช้หรือทำลายเสียก็ได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่ถูกต้องก็จะสั่งปล่อย และอาจจะให้รัฐที่จับชดใช้ค่าเสียหายได้ ศาลทรัพย์สินฯ เป็นศาลที่ตั้งขึ้นโดยกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ซึ่งอาจจะมีหลายแห่งในดินแดนของรัฐหรือในดินแดนที่ตนยึดครอง แต่จะตั้งในประเทศเป็นกลางไม่ได้ มีหน้าที่ในการพิจารณาคัดสินทรัพย์สินของศัตรู ซึ่งอาจจะเป็นเรือสินค้าและสินค้าของเอกชน รวมทั้งเรือของรัฐซึ่งทำการพาณิชย์ แต่ไม่มีอำนาจพิจารณาเกี่ยวกับเรือรบเพราะเรือรบ ถ้าถูกจับได้รัฐอาจจะเอาไปทำอะไรก็ได้ โดยไม่ต้องผ่านศาลทรัพย์สินฯ การตั้งศาลทรัพย์สินฯ ก็เพื่อเปิดโอกาส

ให้ความยุติธรรมแก่เจ้าของเรือหรือสินค้าที่จะถูกริบได้ต่อผู้คดีในศาลซึ่งเป็นการป้องกันมิให้ชาติเป็นกลางประท้วงได้ ในการตัดสินของศาลทรัพย์สินศาสตร์ ศาลอังกฤษใช้หลักการของกฎหมายระหว่างประเทศพิจารณา แต่ระบบฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี ใช้กฎหมายภายในของตนพิจารณาคดี เว้นเสียแต่กฎหมายภายในของตนไม่ได้ระบุไว้จึงจะอาศัยหลักการกฎหมายระหว่างประเทศบังคับ แต่ถ้ามีกรณีขัดกันระหว่างกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศ ถือว่าต้องใช้กฎหมายภายในพิจารณาคดี โดยปกติคำพิพากษาของศาลทรัพย์สินศาสตร์จะตัดสินแต่เพียงว่าจะริบทรัพย์สินที่จับกุมหรือไม่ รัฐต้องรับผิดชอบในคำตัดสินซึ่งขัดกับกฎหมายระหว่างประเทศหรือขัดกับความยุติธรรมของศาลทรัพย์สินศาสตร์ของตน ซึ่งอาจจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยเฉพาะถ้าตนเป็นฝ่ายแพ้ในสงครามด้วย ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเยอรมันเป็นฝ่ายแพ้สงครามสัมพันธมิตรไม่ยอมรับคำตัดสินของศาลทรัพย์สินศาสตร์เยอรมัน ว่าถูกต้องโดยอ้างว่าขัดกับหลักความยุติธรรมและกฎหมายระหว่างประเทศ และบังคับให้เยอรมันคืนทรัพย์สินที่ยึดคืนให้แก่เจ้าของเดิม (มาตรา 4-6 ประกาศกรุงเบอร์ลิน วันที่ 5 มิถุนายน 1945)

เนื่องจากศาลทรัพย์สินศาสตร์เป็นศาลในประเทศ การตัดสินของศาลทรัพย์สินศาสตร์เป็นอันเด็ดขาดไม่สามารถอุทธรณ์ต่อศาลระหว่างประเทศได้ ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกว่าการพิจารณาอาจจะไม่ให้ความเป็นธรรมเพียงพอแก่ผู้เสียหายเพราะรัฐเป็นผู้จับเองและพิพากษาเอง อนุสัญญากรุงเฮกฉบับที่ 12 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 1907 ได้กำหนดที่จะตั้งศาลทรัพย์สินศาสตร์ระหว่างประเทศขึ้น โดยมีหน้าที่พิพากษาคดีเพื่อประเทศเป็นกลางหรือชนชาติศัตรู สามารถอุทธรณ์คำตัดสินของศาลทรัพย์สินศาสตร์ของรัฐที่จับกุม ว่าคำตัดสินไม่ยุติธรรมหรือขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศหรือการจับกุมได้กระทำในน่านน้ำอาณาเขตประเทศเป็นกลาง แต่การตั้งศาลทรัพย์สินศาสตร์ระหว่างประเทศดังกล่าวมีหลายประเทศเช่นอังกฤษไม่เห็นด้วยกับอนุสัญญาฉบับนี้ ประเทศส่วนใหญ่ไม่ยอมให้สัตยาบัน โครงการดังกล่าวจึงไม่ประสบความสำเร็จ

การกำหนดลักษณะความเป็นศัตรูของเรือศัตรู

โดยปกติเรือรบมีสิทธิจับเฉพาะเรือสินค้าของศัตรู หรือเรือสินค้าที่มีลักษณะความเป็นศัตรูเท่านั้นจะทำการจับกุมเรือหรือสินค้าของชาติเป็นกลางไม่ได้ ฉะนั้นจึงต้องทราบหลักเกณฑ์ในการพิจารณาลักษณะความเป็นศัตรูของเรือสินค้าหรือสินค้านั้น ๆ ก่อน ค.ศ.1909 ได้มีความคิดเห็นแตกแยกออกไปเป็น 2 ฝ่าย หลักของฝรั่งเศสหรือประเทศภาคพื้นยุโรปมีความเห็นว่าลักษณะความเป็นศัตรูของเรืออยู่ที่ธงซึ่งเรื่อนั้นชักอยู่ ถ้าเรื่อนั้นชักธงชาติศัตรู เรื่อนั้นก็ถือว่าเป็นเรือของศัตรู ถ้าชักธงชาติเป็นกลางก็ถือว่าเป็นเรือของชาติเป็นกลาง อีกฝ่ายหนึ่งคือหลักที่อังกฤษ อเมริกา ญี่ปุ่นถือปฏิบัติยึดหลักว่าความเป็นศัตรุนั้นจะดูแต่เพียงธงซึ่งชักอยู่ไม่ได้ จะต้องพิจารณาว่าเจ้าของเรื่อนั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในดินแดนศัตรูหรือไม่ โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงสัญชาติของเจ้าของ เจ้าของเรือซึ่งมีสัญชาติประเทศเป็นกลาง ถ้ามีภูมิลำเนาในดินแดนศัตรูจะต้องถูกพิจารณาว่าเรือของตนมีลักษณะความเป็นศัตรูด้วย ซึ่งหลักดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไปตั้งแต่ ค.ศ.1915

หลักของฝรั่งเศส ซึ่งถือธงที่เรือชักอยู่เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นศัตรูของเรือได้รับการรับรองโดยประกาศกรุงลอนดอน ค.ศ.1909 มาตรา 57 ได้ระบุว่า “ลักษณะความเป็นกลางหรือความเป็นศัตรูของเรือจะถูกกำหนดโดยธงซึ่งเรื่อนั้นมีสิทธิจะชัก” ในระยะเริ่มแรกของสงครามโลกครั้งที่ 1 ฝ่ายสัมพันธมิตรก็ได้ปฏิบัติตามหลักการที่กำหนดไว้ในกรุงลอนดอน แต่ต่อมาเยอรมันได้ใช้เล่ห์เหลี่ยมเปลี่ยนแปลงเรือของตนให้มีสิทธิชักธงชาติเป็นกลางเพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุมโดยมีนักอุตสาหกรรมชาวเยอรมันชื่อ Hugo Stinnes และชาวเดนมาร์กนาม Jensen ได้ซื้อเรือหลายลำและได้รับความร่วมมือกับชาวอเมริกันเชื้อชาติเยอรมันชื่อ Wagner ทำให้เรือเหล่านั้นซึ่งเจ้าของที่แท้จริงเป็นเยอรมันมีสิทธิชักธงอเมริกาจากการกระทำของเยอรมันดังกล่าว ตั้งแต่ปลายปี ค.ศ.1915 ทางฝ่ายสัมพันธมิตรจึงไม่ยอมรับหลักการในเรื่องธงกำหนดลักษณะความเป็นศัตรูอีกต่อไป แต่ถือว่าจะต้องพิจารณาว่าเจ้าของเรืออันแท้จริงเป็นชนชาติศัตรูหรือไม่ประกอบด้วย ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ฝ่ายสัมพันธมิตรก็ได้ยึดหลักเช่นเดียวกัน ศาลอเมริกาได้ตัดสินเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 1949 ว่า ถ้าเรือชักธงศัตรูถือว่าเป็นเรือที่มีลักษณะศัตรูได้ทันทีศาลจะไม่ยอมให้มีการคัดค้านว่าเจ้าของเรือที่

แท้จริงเป็นของชนชาติเป็นกลาง แต่ถ้าเรือชกธงชาติเป็นกลางรัฐที่ทำการจับกุม อาจจะมีสิทธิเห็นว่าเจ้าของเรือที่แท้จริงเป็นชนสัญชาติศัตรูได้

อนึ่ง ตามทางปฏิบัติที่ยอมรับ ถือว่าเรือชาติเป็นกลางที่เดินทางภายใต้ความคุ้มกันของเรือศัตรูถือว่าเป็นเรือศัตรู

การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์เรือ

มีปัญหาเกิดขึ้นในกรณีที่เรือเปลี่ยนกรรมสิทธิ์จากเจ้าของ ซึ่งเป็นคนสัญชาติศัตรู มาเป็นของคนสัญชาติเป็นกลาง ซึ่งทำให้มีการเปลี่ยนแปลงด้วยเนื่องจากการซื้อขายหรือด้วยเหตุใดก็ตามถือว่า เปลี่ยนลักษณะของความเป็นศัตรูหรือไม่ ถ้าถือว่าเปลี่ยนรัฐคู่สงครามไม่มีสิทธิจับกุมเรือนั้นก่อน ค.ศ.1914 ฝรั่งเศสยึดถือหลักว่าการเปลี่ยนใช้ธงชาติเป็นกลาง จะต้องกระทำก่อนเกิดสงคราม ถ้ากระทำภายหลังสงครามถือว่าไม่มีผลสมบูรณ์ แต่อังกฤษ-อเมริกาเห็นว่า แม้การเปลี่ยนธงจะกระทำภายหลังสงคราม ถ้ากระทำโดยสุจริตก็ถือว่าสมบูรณ์ การเปลี่ยนธง

1. ถ้าได้กระทำในท่าที่ถูกปิดอ่าวหรือ
 2. เรือกำลังอยู่ในทะเลหรือ
 3. ในสัญญาเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ ได้รับความยินยอมจากผู้ขายมีสิทธิซื้อคืนได้
- การกระทำดังกล่าวข้างต้นถือว่าการกระทำโดยไม่สุจริตและไม่มีผล

ประกาศกรุงลอนดอน ค.ศ.1909 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 55 และ 56 โดยกำหนดว่าการเปลี่ยนใช้ธงชาติเป็นกลาง จะต้องกระทำก่อนเกิดสงคราม เว้นแต่เป็นการเปลี่ยน เพื่อจุดประสงค์ที่จะหลีกเลี่ยงการจับกุมสันนิษฐานได้ว่าไม่สุจริต เช่น เรือได้สูญเสียสัญชาติศัตรูน้อยกว่า 60 วัน ก่อนเกิดสงครามและเอกสารการเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ไม่ได้อยู่ในเรือ แต่ถ้ามีการเปลี่ยนใช้ธงชาติเป็นกลาง ภายหลังสงครามถือว่าไม่สมบูรณ์ นอกเสียจากว่าจะพิสูจน์ได้ว่าการเปลี่ยนไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะหลีกเลี่ยงการจับกุม เช่น กรณีการรับมรดกสันนิษฐานว่าการเปลี่ยนธงไม่สมบูรณ์ ในกรณีที่ได้กระทำในขณะที่เดินทางหรือท่าที่ถูกปิดอ่าว หรือสัญญาเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ได้รับความยินยอมจากผู้ขายมีสิทธิซื้อเรือคืนได้หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเกี่ยวกับสิทธิการใช้ธงตามกฎหมายของธงที่ชัก สันนิษฐานว่าสุจริตถ้าการ

เปลี่ยนธงได้กระทำเป็นเวลานานกว่า 30 วันก่อนเกิดสงคราม ถ้าสมบูรณ์
เรียบร้อยตามกฎหมายหรือการเปลี่ยนมีผลทำให้การควบคุมเรือหรือรายได้
เปลี่ยนมือไป ตามประกาศความเป็นกลางของประเทศต่าง ๆ ในทวีปอเมริกา
ที่ปานามาเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ.1930 ได้ระบุว่าการเปลี่ยนธงจากเรือ
สินค้าของเอกชนต่างชาติเป็นธงของรัฐในทวีปอเมริกา ถ้ากระทำโดยสุจริต
ไม่มีข้อตกลงกับฝ่ายที่จะคืนให้ และได้กระทำในน่านน้ำอาณาเขตถือว่า
สมบูรณ์ โดยไม่ต้องพิจารณาว่ากระทำก่อนหรือหลังสงคราม ในระหว่าง
สงครามโลกครั้งที่ 2 อังกฤษได้แจ้งให้อเมริกาทราบว่า ตนยินยอมในการ
ที่อเมริกาตามกฎหมายอเมริกากลางวันที่ 6 มิถุนายน 1941 ซึ่งอนุญาตให้
รัฐบาลอเมริกายึดใช้ประโยชน์ ชื่อ หรือเช่าเรือของต่างประเทศที่จอดใน
ท่าอเมริกา โดยจ่ายเงินตอบแทน สำหรับเรือที่เป็นของรัฐคู่สงครามนั้นจะ
เปลี่ยนกรรมสิทธิ์ในขณะที่เกิดสงครามไม่ได้ อังกฤษถือว่าเรือของรัฐที่เปลี่ยน
กรรมสิทธิ์ระหว่างเกิดสงครามยังมีลักษณะความเป็นศัตรูอยู่

การกำหนดลักษณะความเป็นศัตรูของสินค้า

ลักษณะความเป็นศัตรูของสินค้านั้นย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลผู้เป็น
เจ้าของทรัพย์สิน ถ้าทรัพย์สินเป็นของนิติบุคคล ที่จดทะเบียนจัดตั้งในชนชาติ
ศัตรู ย่อมถือว่าเป็นทรัพย์สินชาติศัตรู ซึ่งในกรณีนี้ประเทศต่าง ๆ ยังยึด
หลักปฏิบัติแตกต่างกัน หลักของฝรั่งเศสและประเทศภาคพื้นยุโรป (เยอรมัน
ฝรั่งเศส อิตาลี รัสเซีย) ยึดหลักสัญชาติของเจ้าของสินค้า เจ้าของสินค้า
ไม่ว่าจะมีที่อยู่ในประเทศศัตรูหรือประเทศเป็นกลางก็ตาม ถ้ามีสัญชาติศัตรูก็
ถือว่าสินค้านั้นมีลักษณะเป็นศัตรู ซึ่งสินค้าเหล่านี้จะต้องถูกยึด ถ้าเจ้าของ
สินค้านั้นมีสัญชาติเป็นกลางจะถูกยึดไม่ได้ แต่หลักของอังกฤษและอเมริกาถือ
ภูมิลำเนาของเจ้าของสินค้าเป็นหลักในการพิจารณาว่าเป็นทรัพย์สินศัตรู
หรือไม่ ถ้าเจ้าของสินค้านั้นมีภูมิลำเนาในดินแดนศัตรูแม้ว่าจะมีสัญชาติเป็น
กลางก็ถือว่าสินค้านั้นมีลักษณะความเป็นศัตรูถ้าเจ้าของสินค้านั้นมีสัญชาติศัตรู
แต่มีภูมิลำเนาในดินแดนชาติเป็นกลางไม่ถือว่าสินค้านั้นเป็นทรัพย์สินศัตรู
ประกาศกรุงลอนดอน ค.ศ.1909 ไม่ได้ตัดสินปัญหานี้ให้แน่ชัดลงไป มาตรา
58 ของประกาศ ได้ระบุว่า “ลักษณะความเป็นกลางหรือลักษณะความ

เป็นศัตรูของสินค้าที่พบบนเรือของศัตรูขึ้นอยู่กับลักษณะความเป็นกลางหรือความเป็นศัตรู ของเจ้าของสินค้า” ทั้งนี้โดยไม่ได้กล่าวให้แน่ชัดว่า ลักษณะความเป็นศัตรูของสินค้านั้นจะพิจารณาจากสัญชาติของเจ้าของสินค้าหรือจากภูมิภินา

มาตรา 59 ของประกาศกำหนดว่า เจ้าของสินค้านั้นมีหน้าที่พิสูจน์ว่าสินค้าของตนที่พบบนเรือศัตรูเป็นสินค้าที่มีลักษณะความเป็นกลาง ถ้าพิสูจน์ไม่ได้ถือว่าสินค้านั้นมีลักษณะความเป็นศัตรูตามทางปฏิบัติถือว่าสินค้าที่พบบนเรือศัตรูสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นสินค้าศัตรู สินค้าที่มีลักษณะความเป็นศัตรูที่จะยึดได้ดังกล่าวข้างต้นจะต้องพบในเรือศัตรู ถ้าสินค้าศัตรูอยู่ในเรือชาติเป็นกลางรัฐคู่สงครามจะยึดไม่ได้ ประกาศกรุงปารีส 16 เมษายน 1856 ก็ได้ระบุว่าธงชาติเป็นกลางคุ้มครองสินค้าศัตรู ยกเว้นสินค้าต้องห้ามระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ศาลทรัพย์สินของประเทศคู่สงครามก็ได้ยึดหลักการตามทฤษฎีของประเทศของตนใช้พิจารณาคดีในศาลทรัพย์สิน

สินค้าที่อยู่บนเรือ จะมีลักษณะความเป็นศัตรูหรือไม่จะต้องพิจารณาถึงกรรมสิทธิ์ของเจ้าของเรือในขณะที่ทำการจับกุม แต่ถ้ามีการเปลี่ยนเจ้าของเรือจากชนชาติศัตรูไปเป็นของชนชาติเป็นกลาง อังกฤษถือว่า ถ้าเป็นการเปลี่ยนในระหว่างเรือเดินอยู่ในทะเลในขณะที่สงครามเกิดขึ้นจะยกมาเป็นข้ออ้างให้รอดพ้นจากการจับกุมไม่ได้ หลักฝรั่งเศสเห็นว่ากระทำได้อถ้ามีเจตนาบริสุทธิ์ โดยไม่ใช่อะไรเพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุม

แต่มีหลักทั่วไปที่คู่สงครามยอมรับปฏิบัติที่จะไม่จับกุมเรือบางชนิดคือ

1. เรือขนส่งสินค้าไปรษณีย์ ได้มีหลักการในกฎหมายระหว่างประเทศให้สิทธิยกเว้นเรือขนส่งไปรษณีย์ภัณฑ์ ได้เคยมีสนธิสัญญาของบางประเทศระบุให้สิทธิเรือชนิดนี้ปลอดจากการจับกุม เช่น สนธิสัญญาเกี่ยวกับไปรษณีย์ระหว่างอังกฤษ-ฮอลแลนด์ ลงวันที่ 14 ตุลาคม ค.ศ.1843 ระหว่างฝรั่งเศส-อิตาลี ค.ศ.1875 และฝรั่งเศส-อังกฤษ ค.ศ.1890

2. เรือประมงที่ทำการจับปลาตามชายฝั่งซึ่งไม่ได้ร่วมปฏิบัติการสงคราม หมายถึงว่าไม่มีอาวุธและใช้เฉพาะการจับปลาตามชายฝั่งไม่ใช่เรือจับปลาน้ำลึก อีกทั้งเรือที่เดินรับจ้างในท้องถิ่นภายในประเทศระยะสั้น ๆ

ซึ่งได้รับการยกเว้นโดยเหตุผลทางมนุษยธรรม และได้ยอมรับเป็นหลักการ อยู่ในอนุสัญญากรุงเฮกฉบับที่ 11 ค.ศ.1907 แต่อังกฤษได้คัดค้านไม่เห็นด้วย และไม่ยอมรับปฏิบัติในสงครามใดกรณีระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 เรือดำน้ำเยอรมันก็ได้ทำลายเรือจับปลาชายฝั่งของพันธมิตรไปมากมาย และ รัสเซียได้จับเรือหาปลาชายฝั่งของญี่ปุ่นเป็นจำนวนถึง 185 ลำ

3. เรือที่ปฏิบัติการเกี่ยวกับการศาสนา วิทยาศาสตร์ หรือ การกุศล ได้รับความคุ้มครองไม่ถูกจับกุมตามอนุสัญญากรุงเฮกฉบับที่ 11 ค.ศ.1907

4. เรือพยาบาล อนุสัญญากรุงเฮกฉบับที่ 10 ค.ศ.1907 และ อนุสัญญาเจนีวาวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ.1949 ได้กำหนดให้เรือพยาบาลไม่ว่า จะเป็นเรือพยาบาลทหาร หรือพยาบาลของรัฐ ซึ่งรวมอยู่ในกองทัพเรือ แต่ ได้สร้างหรือตกแต่งเพื่อช่วยเหลือรักษาหรือบรรเทาผู้เจ็บป่วยบาดเจ็บ เรือ พยาบาลเอกชน, ของเหล่ากาชาด หรือเรือพยาบาลของชาติเป็นกลางที่ได้ เข้ามาช่วยเหลือพยาบาลโดยได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของเขา ภายใต้ความ ควบคุมของรัฐคู่สงครามได้รับการยกเว้นไม่ถูกจับกุม แต่สิทธิดังกล่าวจะ หหมดสิ้นไปถ้าหากเรือเหล่านี้ได้ร่วมปฏิบัติการสงครามหรือหมดสิ้นสภาพ ความเป็นเรือพยาบาลแล้ว ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 เรือดำน้ำเยอรมัน ได้จมเรือพยาบาลของอังกฤษหลายลำ โดยไม่เคารพต่อหลักการข้างต้นใน สงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งฝ่ายสัมพันธมิตรและเยอรมันได้ละเมิดกฎดังกล่าว โดยจมเรือพยาบาลของประเทศเป็นกลางเป็นจำนวนมาก

5. เรือที่ได้รับอนุญาตพิเศษให้ปลอดภัยจากการโจมตีหรือจับกุมใน ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 คู่สงครามได้ตกลงยกเลิกการจับกุมเรือบาง ชนิดโดยออกไปอนุญาตให้เป็นพิเศษซึ่งได้แก่

ก. เรือใช้ในหน้าที่ของกาชาด เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ประสบ ภัยของสงคราม

ข. เรือที่ใช้สำหรับอพยพประชาชนในเขตยึดครอง (ใน ค.ศ.1942 อิตาลีอพยพประชาชนชาวอิตาลีออกจากเอธิโอเปีย เรืออังกฤษสำหรับอพยพ ชนสัญชาติอังกฤษมาจากทวีปเอเชีย เรือญี่ปุ่นสำหรับอพยพชาวญี่ปุ่นจาก อังกฤษและอเมริกา)

ค. เรือที่ใช้ในการอพยพ คณะทูตต่างประเทศ

ง. ตั้งแต่เดือนมีนาคม 1941 อนุญาตให้แก่เรือที่ทำการส่งเสบียงให้แก่สวีเดน

โดยปกติทรัพย์สินของเอกชนของกลุ่มสงครามในสงครามทางทะเลจะต้องถูกริบแต่มีกฎข้อยกเว้นโดยทางปฏิบัติตามหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศจะไม่ยึดทรัพย์สินศัตรูบางชนิดคือ

1. ศาลทรัพย์สินเชลยฝรั่งเศสเคยพิพากษาว่า สิ่งของหรือทรัพย์สินส่วนตัว รวมทั้งเงินของกัปตันเรือและลูกเรือของศัตรู จะไม่ถูกริบในฐานะเป็นทรัพย์สินศัตรู (คำตัดสินของศาลทรัพย์สินเชลยฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 17 เมษายน 1940 คดีเรือเยอรมัน Santa-Fe)

2. ไปรษณีย์ภัณฑ์ไม่ว่าจะเป็นของเอกชนหรือทางราชการ ของกลุ่มสงครามหรือของประเทศเป็นกลางที่พบบนเรือของศัตรูหรือของประเทศเป็นกลางในทะเล เว้นแต่ที่ส่งมาจากหรือเข้าไปยังเมืองท่าที่ถูกปิดอ่าวจะละเมิดมิได้ ถ้ามีการจับกุมเรือผู้จับจะต้องรีบส่งไปรษณีย์ภัณฑ์ไปโดยเร็วที่สุด หลักการดังกล่าวระบุอยู่ในอนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ 11 ระหว่างสงครามโลกทั้ง 2 ครั้ง ฝ่ายสัมพันธมิตรได้ตีความหมายคำว่าไปรษณีย์ภัณฑ์ว่า หมายถึงเพียงจดหมายธรรมดาไม่ได้รวมถึงหีบห่อพัสดุด้วย ฉะนั้นหีบห่อพัสดุภัณฑ์จึงไม่อยู่ในข่ายได้รับการยกเว้น นอกจากนั้นอังกฤษยังถือว่าอนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ 11 ใช้สำหรับกรณีเรือศัตรูได้ถูกจับกุมในทะเลหลวง แต่ถ้าเรือศัตรูซึ่งบรรทุกไปรษณีย์ภัณฑ์ได้ถูกจับในท่าเรือหรือน่านน้ำอาณาเขตของรัฐที่จับไปรษณีย์ภัณฑ์อาจจะถูกยึดได้

เรือเอกชนของรัฐเป็นกลางอาจจะถูกริบของของกลุ่มสงครามจับกุมได้ใน 3 กรณี

- 1) ขนสินค้าต้องห้าม
- 2) ละเมิดการปิดอ่าว
- 3) กระทำการอันไม่เป็นกลาง

การปฏิบัติต่อผู้บาดเจ็บและเจ็บป่วยและเรืออับปาง ในสงครามทางทะเล

การทำสงครามไม่ว่าสงครามทางบกหรือทางทะเล ย่อมจะต้อง

มีผู้บาดเจ็บและเจ็บป่วยจากภัยของสงคราม ความรู้สึกในด้านมนุษยธรรม ทำให้เห็นความจำเป็นที่รัฐต่าง ๆ จะต้องตกลงกันกำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติต่อผู้บาดเจ็บและเจ็บป่วยในสงคราม ซึ่งเป็นผู้ทำการรบสังกัดในกองทัพของคู่สงครามหรือบุคคลประจำเรือ ในการปฏิบัติต่อผู้บาดเจ็บและเจ็บป่วยหรือเรืออับปางในสงครามทางทะเลได้มีอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 กำหนดหลักเกณฑ์ที่คู่สงครามจะต้องยึดถือปฏิบัติโดยระบุให้คู่สงครามรักษาพยาบาลด้วยมนุษยธรรม ผู้บาดเจ็บ ผู้เจ็บป่วย และผู้ซึ่งเรืออับปาง ซึ่งตกอยู่ในอำนาจของตนโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ เพศ ศาสนา สัญชาติและความคิดทางการเมือง คู่สงครามจะประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลเหล่านี้หรือทอดทิ้งบุคคลเหล่านี้ไว้โดยปราศจากความช่วยเหลือทางแพทย์ไม่ได้ ผู้เจ็บป่วยบาดเจ็บ หรือผู้ซึ่งเรืออับปาง เมื่อถูกจับจะต้องปฏิบัติเช่นเชลยศึก มาตรา 16 ของอนุสัญญาได้ระบุให้อยู่ในดุลพินิจของผู้จับซึ่งแล้วแต่เหตุการณ์ว่า เมื่อจับผู้บาดเจ็บเจ็บป่วย หรือผู้ซึ่งเรืออับปางจะสมควรกักตัวไว้หรือส่งขึ้นบน ณ เมืองท่าของประเทศเป็นกลาง หรือเมืองท่าของประเทศศัตรู ในกรณีหลังบุคคลที่ได้รับการปลดปล่อยกลับประเทศของตนจะต้องไม่เข้ารับหน้าที่ประจำการ ตลอดเวลาสงครามในการทำสงครามคู่สงครามมีสิทธิในการจับกุมผู้บาดเจ็บ ผู้เจ็บป่วย หรือเรืออับปาง มาตรา 14 ของอนุสัญญาระบุว่า เรือรบของรัฐคู่สงครามมีสิทธิเรียกร้องให้ส่งตัวผู้บาดเจ็บ ผู้เจ็บป่วย และผู้ซึ่งเรืออับปางซึ่งอยู่บนเรือพยาบาลทหาร เรือพยาบาลของสมาคมบรรเทาทุกข์ หรือของเอกชนตลอดถึงเรือสินค้า เรือยอร์ช เรือเล็ก ๆ ถ้าผู้บาดเจ็บและเจ็บป่วยอยู่ในสภาพที่จะส่งคืนตัวได้ และเรือรบมีสถานที่และอุปกรณ์เพียงพอที่จะให้การรักษาพยาบาลที่จำเป็น นอกจากนั้นอนุสัญญาเจนีวายังคุ้มครองนายแพทย์และนางพยาบาลของเรือพยาบาลและเจ้าหน้าที่ทางศาสนา จะถูกจับกุมระหว่างปฏิบัติหน้าที่ในเรือพยาบาลไม่ได้ ถ้าอยู่ในอำนาจของศัตรูจะถือเป็นเชลยศึกไม่ได้ และจะต้องถูกปล่อยให้ปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อไปได้เท่าที่จำเป็น เพื่อดูแลรักษาผู้บาดเจ็บและเจ็บป่วย และจะต้องถูกส่งตัวกลับในภายหลัง อนึ่งบรรดาเรือที่มีหน้าที่ขนส่งทางการแพทย์จะได้รับอนุญาตให้ทำการขนส่งของที่ใช้ในการแพทย์ได้ แต่ต้องแจ้งรายละเอียดในการเดินทางไปให้ประเทศฝ่ายศัตรูทราบ และได้รับอนุมัติจากประเทศ

ศัตรู ประเทศศัตรูอาจตรวจค้นในเรือขนส่งได้ แต่จะจับกุมหรือยึดเครื่องมือทางการแพทย์ที่ส่งมาไม่ได้

สงครามทางอากาศ

การทำสงครามทางอากาศเป็นปฏิบัติการทางทหารของเครื่องบิน บอลลูน เครื่องบินน้ำ เฮลิคอปเตอร์ ต่อเครื่องบินของข้าศึก หรือต่อจุดหมายภาคพื้นดิน หรือทางทะเลของข้าศึก ก่อน ค.ศ.1914 หลักเกณฑ์ในการทำสงครามทางอากาศมีบัญญัติอยู่เพียงเล็กน้อย ในประกาศกรุงเฮกวันที่ 29 กรกฎาคม ค.ศ.1899 ได้มีข้อกำหนดห้ามการทิ้งวัตถุระเบิดจากบอลลูนหรืออากาศยานใดๆ สนธิสัญญามีอายุ 5 ปี ต่อมาในการประชุมกรุงเฮก ค.ศ.1907 รัฐต่าง ๆ ได้พยายามที่จะวางกฎเกณฑ์ในการทำสงครามทางอากาศอีก มาตรา 25 อนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ.1907 ได้ระบุห้ามการโจมตีไม่ว่าด้วยวิธีใดก็ตามต่อเมืองเปิด ซึ่งหมายถึงการโจมตีทางอากาศจะกระทำต่อเมืองที่ไม่มีการป้องกันไม่ได้ ในปี ค.ศ.1911 ได้มีการประชุมที่กรุงแมดริด (สเปน) ที่ประชุมได้มีมติว่าสงครามทางอากาศจะต้องไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ทรัพย์สินและบุคคลมากไปกว่าสงครามภาคพื้นดินหรือทางทะเล

การใช้เครื่องบินในการทำสงครามเพื่อทำลายกำลังข้าศึกเริ่มมีความสำคัญอย่างจริงจังในต้นศตวรรษที่ 20 ในสงครามระหว่างอิตาลี-ตุรกี ค.ศ.1911 และโดยเฉพาะในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ประเทศคู่สงครามได้ใช้เครื่องบินในการโจมตีข้าศึกอย่างกว้างขวางต่อจุดหมายทั้งทางภาคพื้นดินและทางทะเลของข้าศึก และได้มีการโจมตีเมืองที่ไม่มีการป้องกันทำให้ประชาชนบาดเจ็บล้มตายลงมาก เป็นการละเมิดต่อกฎอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ.1907 ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ยังไม่มีสนธิสัญญาที่กำหนดกฎเกณฑ์ทั่วไปในการทำสงครามทางอากาศแต่อย่างใด ในการประชุมที่วอชิงตันว่าด้วยการจำกัดอาวุธที่ใช้เกี่ยวกับสงครามทางทะเล ที่ประชุมได้ลงมติเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 1922 ให้แต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยนักกฎหมายร่างกฎเกณฑ์ที่รัฐคู่สงครามจะต้องปฏิบัติในสงครามทางอากาศ โดยพิจารณาที่จะวางกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมกับการพัฒนา และการใช้เทคนิค

ใหม่ ๆ ของเครื่องบินในการทำสงครามทางอากาศ คณะกรรมการได้ประชุมกันที่กรุงเฮก ระหว่างวันที่ 11 ธันวาคม ค.ศ.1922 ถึง 19 กุมภาพันธ์ 1923 และได้ร่างอนุสัญญาเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การทำสงครามทางอากาศรวม 62 มาตรา เรียกว่า The Hague Air Warfare Rules แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าประเทศมหาอำนาจ เช่น อเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี ญี่ปุ่น และฮอลแลนด์ ไม่เห็นด้วย ร่างอนุสัญญาดังกล่าวจึงไม่มีการลงนามและไม่มีรัฐโดยอมให้สัตยาบันเลย แต่รัฐบาลหลายประเทศก็ให้คำรับรองว่าจะปฏิบัติตามกฎนั้น หลังจากนั้นก็ได้มีความพยายามที่จะวางกฎเกณฑ์ในการทำสงครามทางอากาศต่อไปอีก ใน ค.ศ.1929 เยอรมันได้เสนอในที่ประชุมเกี่ยวกับการลดอาวุธให้ทำลายเครื่องบินทหารและห้ามการทิ้งระเบิดทางอากาศ และอังกฤษก็ได้เสนอหลักการทำนองเดียวกันปรากฏในมาตรา 34 ของอนุสัญญาเกี่ยวกับการลดอาวุธ วันที่ 16 มีนาคม 1933 แต่อนุสัญญาดังกล่าวก็ไม่ได้ได้รับการให้สัตยาบันอีกสมัชชาของสันนิบาตชาติได้เคยลงมติเมื่อวันที่ 28 กันยายน 1937 และ 30 กันยายน 1938 ห้ามการทิ้งระเบิดโดยเจตนาต่อพลเรือนซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ เมื่อไม่มีกฎหมายที่สมบูรณ์เกี่ยวกับสงครามทางอากาศ นักนิติศาสตร์บางคนเห็นว่าอาจจะใช้กฎเกณฑ์บางอย่างที่ระบุในอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ.1907 เกี่ยวกับการทำสงครามทางบกมาใช้กับทางอากาศ เช่น ในเรื่องกฎเกณฑ์ในการระดมยิงเมืองสำหรับสงครามทางบกมาใช้ได้กับการทิ้งระเบิดจากเครื่องบิน อาทิเช่นต้องไม่ทิ้งระเบิดเมืองที่ไม่มีการป้องกัน และต้องบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนทำการทิ้งระเบิดเหมือนกับการระดมยิงเมืองซึ่งต้องแจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบก่อน แต่มีผู้แย้งว่าสภาพการรบทางอากาศกับทางบกไม่เหมือนกัน ฉะนั้นจะใช้กฎอย่างเดียวกันบังคับไม่ได้ บางคนเห็นว่าอาจจะใช้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับสงครามทางทะเลมาใช้กับสงครามทางอากาศในบางกรณี เช่น เครื่องบินรบมีสิทธิตรวจค้นจับกุมเครื่องบินสินค้าศัตรูและอาจคุมไปให้ศาลทรัพย์สินเชลยตัดสินได้

ร่างอนุสัญญาเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการทำสงครามทางอากาศ ค.ศ.1923 แม้ว่าจะไม่ได้รับการให้สัตยาบัน แต่ก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการ

ทำสงครามทางอากาศอย่างละเอียดซึ่งสมควรจะได้รับการศึกษา อนุสัญญาได้กำหนดว่า

1. เครื่องบินรบเท่านั้นที่มีสิทธิจะปฏิบัติการรบได้และต้องมีเครื่องหมายให้เห็นเด่นชัด ซึ่งทำให้ทราบถึงสัญชาติของเครื่องบินและลักษณะของเครื่องบินรบ

2. ถ้าเครื่องบินถูกยิงและนักบินกระโดดร่มหนีห้ามระดมยิงนักบินผู้นั้นในขณะที่อยู่กลางอากาศ เว้นแต่การกระโดดร่มเพื่อจุดประสงค์อย่างอื่นอาจถูกระดมยิงได้

3. การเปลี่ยนแปลงเครื่องบินพลเรือนเป็นเครื่องบินทหารจะกระทำได้ แต่จะกระทำนอกอำนาจอาณาเขตของรัฐ หรือกระทำในทะเลหลวงไม่ได้

4. เครื่องบินทหารไม่มีสิทธิบินเหนือประเทศเป็นกลาง ถ้าบินผ่านอาจถูกจับ กับต้นเรือและลูกเรือที่ถูกจับจะต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเชลยศึกเหมือนในสงครามทางบกและทางทะเล

5. เครื่องบินเอกชนชาติเป็นกลาง อาจถูกตรวจค้นโดยเครื่องบินรบคู่สงครามแต่จะถูกจับไม่ได้นอกจากกรณีที่มีสินค้านำต้องห้าม หรือทำการช่วยเหลือฝ่ายศัตรู หรือขัดขวางการตรวจค้น สำหรับเครื่องบินที่มีได้ทำการรบเช่นเครื่องบินพาณิชย์ของกลุ่มสงคราม ตามหลักทั่วไปแล้วถือว่าเครื่องบินรบย่อมไม่ทำลายเครื่องบินพาณิชย์ของฝ่ายศัตรู แต่โดยปกติไม่สามารถทราบได้ชัดเจนในระยะไกลว่าเครื่องบินใดเป็นเครื่องบินพาณิชย์ มาตรา 33 ของร่างอนุสัญญาได้ระบุให้เครื่องบินพาณิชย์ของกลุ่มสงครามลงสู่สนามบินใกล้ที่สุดเมื่อเครื่องบินรบของข้าศึกใกล้เข้ามา

6. เครื่องบินรบจะต้องละเว้นการโจมตีอากาศยานของแพทย์ หมายถึง อากาศยานที่ใช้โดยเฉพาะในการขนย้ายผู้ป่วยและบาดเจ็บ และในการขนส่งพนักงานแพทย์ และบริภัณฑ์ทางการแพทย์ แต่เครื่องบินรบมีสิทธิตรวจค้นได้

7. ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการทิ้งระเบิดของกลุ่มสงครามนั้น มาตรา 24 ของอนุสัญญากำหนดให้ทิ้งระเบิดได้เฉพาะจุดหมายทางทหาร หมายถึง

จุดซึ่งถ้าถูกทำลายทั้งหมดหรือบางส่วนจะก่อให้เกิดการได้เปรียบทางทหาร อย่างเด่นชัดแก่คู่สงคราม เช่น โจมตีกองทหารที่ก่อสร้างทางยุทธศาสตร์ คลังสรรพวุธ โรงงานผลิตอาวุธ สายการคมนาคม ยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่งทางทหาร ซึ่งผิดกับหลักการตามกฎหมายของสงครามทางบกซึ่งห้ามระดมยิงเมืองที่ไม่มีการป้องกัน เพราะในเมืองที่ไม่มีการป้องกันอาจจะมีจุดหมายทางทหารอยู่ก็ได้ เช่น โรงงานผลิตอาวุธหรือสถานีรถไฟในการขนส่งทางทหาร คลังสรรพวุธ ซึ่งเท่ากับร่างอนุสัญญานี้ยอมให้ทั้งระเบิดเมืองที่ไม่มีการป้องกันได้ ถ้ามีจุดหมายทางทหาร นอกจากนี้ร่างอนุสัญญาได้ห้ามการทิ้งระเบิดและการระดมยิงจากทางอากาศที่กระทำเพื่อ

1. โดยจุดประสงค์ให้ประชาชนเสียชีวิต
2. โดยมุ่งที่จะทำลายหรือทำให้ทรัพย์สินเอกชนที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการทำสงครามเสียหาย
3. กระทำต่อพลเรือนที่ไม่ได้ทำการรบ
4. โดยมุ่งประสงค์ที่จะให้ปฏิบัติตามข้อเรียกร้อง ในเรื่องเกี่ยวกับการเงินหรือการเรียกเกณฑ์ทรัพย์สินมาใช้

นอกจากนั้นยังห้ามการทิ้งระเบิดเมือง หรือที่อยู่อาศัยที่มีได้ยู่ติดกับสมรภูมิการรบภาคพื้นดิน แต่ถ้าเมืองและที่อยู่อาศัยนั้นเป็นที่ชุมนุมกำลังทางทหารและอยู่ติดกับสมรภูมิ ก็ยอมกระทำได้โดยชอบ แต่ต้องคำนึงถึงอันตรายซึ่งอาจจะเกิดขึ้นแก่ประชาชนด้วย การทิ้งระเบิดสถานที่ค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ การกุศล โรงพยาบาล หรือศิลปกรรมจะกระทำมิได้ แต่สถานที่เหล่านี้จะต้องทำเครื่องหมายให้เห็นเด่นชัดในระยะไกล รัฐต่าง ๆ จะต้องส่งรายชื่ออนุสาวรีย์ หรือสถานที่ที่มีค่าทางประวัติศาสตร์ให้ประเทศอื่นทราบในขณะที่ยังอยู่ในภาวะสงบ เป็นที่รับรองกันอยู่ทั่วไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ว่า ผู้มิได้ทำการรบจะต้องไม่ถูกโจมตี ฉะนั้นการทิ้งระเบิดก็จะกระทำต่อพลเรือนไม่ได้ เพราะไม่ได้ร่วมในการรบ ในวันที่ 21 มิถุนายน ค.ศ.1938 นายกรัฐมนตรีอังกฤษได้เสนอรายงานต่อสภาล่างว่า การโจมตีทางอากาศนั้นจะต้องกระทำต่อเป้าหมายทางทหารและต้องระวังมิให้ประชาชนได้รับอันตรายโดยประมาทจากการทิ้งระเบิด ซึ่งข้อ

เสนอตั้งกล่าวตรงกับคำประกาศของสมัชชาแห่งสันนิบาตชาติเมื่อวันที่ 30 กันยายน 1938 ที่ระบุว่า สมัชชายอมรับหลักการดังต่อไปนี้เป็นหลักในการออกกฎหมายข้อบังคับในภายหลัง คือ

1. การทิ้งระเบิดโดยเจตนาต่อประชาชนเป็นการขัดต่อหลักกฎหมายระหว่างประเทศ

2. การโจมตีทางอากาศจะทำได้ก็แต่เฉพาะจุดหมายทางทหาร

3. การโจมตีต่อจุดหมายทางทหารนั้นต้องระมัดระวังอย่าให้ถูกประชาชนที่อาศัยบริเวณใกล้เคียงโดยความประมาท

ในต้นสงครามโลกครั้งที่ 2 ฝ่ายสัมพันธมิตรได้ประกาศว่าจะทิ้งระเบิดเฉพาะเป้าหมายทางทหารเท่านั้น (ประกาศของฝรั่งเศส-อังกฤษ เมื่อวันที่ 3 กันยายน ค.ศ.1939) เยอรมันก็ประกาศเช่นเดียวกัน แต่ต่อมาเยอรมันก็ทำการละเมิดโดยทิ้งระเบิดไม่เลือกว่าจะเป็นเป้าหมายทางทหารหรือพลเรือน (ทิ้งระเบิดกรุงวอร์ซอร์ วันที่ 23 กันยายน 1939 ทิ้งระเบิดกรุงลอนดอน 57 วันติดกัน ทิ้งระเบิดกรุงเบลเกรด วันที่ 6-8 เมษายน 1941 ทิ้งระเบิดเมืองรอดเตอร์ดัม ฮอลแลนด์ ค.ศ.1940) ทางฝ่ายสัมพันธมิตรก็ได้ตอบเช่นเดียวกัน (ทิ้งระเบิดท่าเรือฮัมเบอร์ก 6 คืนติดต่อกัน เบอร์ลิน 39 คืนติดต่อกัน) ซึ่งการทิ้งระเบิดเป็นไปอย่างไม่เคารพกฎเกณฑ์ใด ๆ ทั้งสิ้น และก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างมาก (พลเรือน 60,585 คน เสียชีวิตเพราะการทิ้งระเบิดในอังกฤษ, 59,225 คนในฝรั่งเศส, 30,000 คนในเบลเยียม, 500,000 คนในเยอรมัน, 375,000 คนในญี่ปุ่น)

การใช้ระเบิดปรมาณูของอเมริกาต่อเมืองนางาซากิ และฮิโรชิมาของญี่ปุ่น ซึ่งเป็นเมืองที่ไม่มีการป้องกันและไม่มีจุดหมายทางทหาร ก็เป็นที่ถกเถียงกันมากกว่าจะขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศหรือไม่ เพราะการใช้ระเบิดปรมาณูเป็นอาวุธใหม่ที่ยังไม่เคยมีมาก่อนและไม่มีใครคาดว่ามีอาวุธที่มีประสิทธิภาพร้ายแรงเช่นนี้ จึงไม่ได้มีกฎเกณฑ์ใด ๆ กำหนดห้ามการใช้ระเบิดปรมาณูที่สามารถแผ่ขยายไปได้ไกลจนกระทั่งอาจจะทำลายชีวิตพลเรือนซึ่งอยู่ห่างจากจุดหมายทางทหารเป็นระยะไกล ทำให้ไม่สามารถ

ที่จะแยกผู้ทำการรบ ออกจากผู้ที่ไม่ได้ทำการรบ ก็น่าจะพิจารณาได้ว่า การใช้ระเบิดปรมาณูในการทำสงครามขัดต่อความมุ่งหมายของกฎเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในร่างอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ.1923 และหลักเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศด้วย ที่ต้องการแยกประชาชนออกจากภัยพิบัติของการทิ้งระเบิดทางอากาศ หนึ่งใน Protocol เจนีวา ค.ศ.1925 ก็ได้มีกำหนดห้ามใช้แก๊สพิษ และสงครามเชื้อโรค ซึ่งกัมมันตภาพรังสีของระเบิดปรมาณูก็มีลักษณะคล้ายสงครามเชื้อโรค ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่ผู้เจ็บป่วยเป็นอย่างมาก ซึ่งคาดว่าในอนาคตคงจะได้มีการตกลงระหว่างรัฐต่าง ๆ ห้ามการใช้ระเบิดปรมาณูในการทำสงครามอันก่อให้เกิดความเจ็บปวดทรมานโหดร้ายยิ่งกว่าใช้แก๊สพิษใด ๆ ทั้งสิ้น

กาชาด

หลักการแห่งกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้บาดเจ็บและผู้ตายในสนามรบเป็นผลมาจากสนธิสัญญาเจนีวา ซึ่งได้มีการลงนามกันครั้งแรกตั้งแต่ ปี 1864 ต่อมาได้มีการแก้ไขข้อบกพร่องและปรับปรุงให้ทันสมัย เหมาะสมกับเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาอาวุธที่ใช้ในการสงคราม และวิธีการทำสงครามอยู่ตลอดเวลาจนบัดสุดท้ายคืออนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน แต่ในปี ค.ศ.1977 ก็ได้มีการร่างอนุสัญญานับใหม่เพื่อปรับปรุง เพิ่มเติมอนุสัญญา ค.ศ.1949 และกำลังอยู่ในระหว่างรอการลงนามและให้สัตยาบันของรัฐต่าง ๆ อยู่

ผู้ให้กำเนิดกาชาดคือ Jean Henry Dunant เกิดเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม ค.ศ.1828 ชาวสวิสซึ่งได้มีโอกาสเดินทางไปยังภาคเหนือของอิตาลีที่หมู่บ้านซอลเฟรีโน (Solférino) ในวันที่ 24 มิถุนายน ค.ศ.1859 ขณะนั้นกองทัพฝรั่งเศสได้ช่วยอิตาลีรบออสเตรีย ทหาร 4 แสนคนต่อสู้กันมีทหาร 4 หมื่นคนล้มตายบาดเจ็บเกลื่อนกลาดทั่วสนามรบ โดยไม่มีผู้ใดพยาบาลรักษา ดูนังค์ได้ร่วมกับประชาชนในเมืองใกล้เคียง ทำการช่วยเหลือทหารที่บาดเจ็บ จากประสบการณ์อันน่าสยดสยองนี้ ดูนังค์ได้เขียนหนังสือเล่มหนึ่งในปี ค.ศ.1862 ชื่อ Un souvenir de Solférino (ความทรงจำแห่งซอลเฟรีโน) ซึ่งได้เสนอให้มีการจัดตั้งสมาคมเพื่อช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในสนามรบในแต่ละประเทศ

หนังสือเล่มนี้ทำให้ความรู้สึกของประชาชนเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการ
เพื่อช่วยเหลือทหารที่บาดเจ็บในยามสงคราม ในที่สุดได้มีผู้เสนอความ
คิดของดุนังค์ต่อสมาคมสวัสดิการสาธารณะแห่งเจนีวา (Public Welfare
Society of Geneva) ต่อมาสมาคมสวัสดิการแห่งเจนีวาได้มีการประชุมและ
จัดตั้งคณะกรรมการระหว่างประเทศ เพื่อการบรรเทาทุกข์ทหารบาดเจ็บ
(International Committee for the Relief of Wounded Combatants) ในปี
ค.ศ. 1863 และได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ
(International Committee of the Red Cross) หน้าที่ของคณะกรรมการที่
สำคัญก็คือ ดูแลให้มีการเคารพนับถือและปฏิบัติตามอนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับ
การปฏิบัติต่อผู้บาดเจ็บและเจ็บป่วยในสนามรบและการปฏิบัติต่อเชลยศึก
ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเมื่อเกิดขัดแย้งทางอาวุธหรือความไม่สงบภายใน หรือ
เกิดสงครามกลางเมืองหรือระหว่างประเทศ ดูแลให้ผู้ประสบภัยสงคราม
ได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือ ส่งผู้บาดเจ็บหนัก และเชลยศึกกลับประเทศ
ตรวจตราค่ายและสภาวะของเชลยศึกและผู้ถูกกักกันแล้วเสนอรายงานต่อ
รัฐบาลของประเทศผู้ทำการกักกัน และรัฐบาลของประเทศที่พลเมืองของ
ตนถูกกักกันภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 คณะกรรมการกาชาดระหว่าง
ประเทศได้เป็นสื่อกลางส่งเชลยศึกกลับประเทศถึง 450,000 คน นอกจากนี้
นั้นคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศยังมีหน้าที่รับรองสภากาชาดที่ตั้ง
ขึ้นใหม่ของแต่ละประเทศ ในปัจจุบันคณะกรรมการได้รับรองสภากาชาด
ของประเทศต่าง ๆ ไปแล้ว 116 ประเทศ โดยปกติเมื่อเกิดสงครามขึ้นคณะ
กรรมการกาชาดระหว่างประเทศจะตั้งสำนักงานกลางเกี่ยวกับเชลยศึก
สัญลักษณ์ของกาชาดคือ เครื่องหมายกากบาทแดงบนพื้นสีขาว เป็นการ
ให้เกียรติแก่ประเทศสวิส ซึ่งเป็นที่ก่อกำเนิดกาชาด (ธงของประเทศสวิส
เป็นกากบาทขาวบนพื้นแดง) และเพื่อที่จะไม่ให้ประชาชนที่ถือศาสนาอื่น
นอกจากศาสนาคริสต์ เข้าใจว่า เครื่องหมายกากบาทมีความสำคัญทาง
ศาสนาคริสต์ อนุสัญญาเจนีวาจึงอนุมัติให้ประชากรมุสลิมใช้เครื่องหมาย
พระจันทร์เสี้ยวแดงได้ สำหรับประเทศอิหร่านให้ใช้เครื่องหมายสิงห์โต
และพระอาทิตย์แดง

สันนิบาตกาชาด (League of Red Cross Societies)

คือสหพันธ์ของบรรดากาชาดทั่วโลก ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ.1919 โดยนายเฮนรี พี เดวิสสัน (Henry P. Davison) นายกสภากาชาดอเมริกันเป็นประธานคนแรกของสันนิบาตกาชาด ประเทศสมาชิกที่ริเริ่มก่อตั้งครั้งแรกมีสหรัฐอเมริกา, อังกฤษ, อิตาลี, ญี่ปุ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสภากาชาดต่าง ๆ ทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของสภากาชาด และช่วยเหลือสภากาชาดในการพัฒนา และจัดให้มีการประชุมกาชาดระหว่างประเทศทุก 4 ปี หน้าที่สำคัญของสันนิบาตกาชาดได้แก่การบรรเทาทุกข์เกี่ยวกับภัยธรรมชาติทุกส่วนของโลก เช่น เกิดแผ่นดินไหว อุทกภัย วาดภัย ไฟไหม้และโรคระบาด ในปี ค.ศ.1969 สันนิบาตกาชาด มีสมาชิก 112 ประเทศ รวมสมาชิกกาชาดกว่า 220 ล้านคน นอกจากนั้น คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ สภากาชาดของประเทศต่าง ๆ และสันนิบาตกาชาดได้จัดให้มีการประชุมกาชาดสากลทุก ๆ 4 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ.1928 โดยมีผู้แทนคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ ผู้แทนกาชาด และผู้แทนสันนิบาตกาชาดและตัวแทนของรัฐบาลที่เป็นภาคีสันติสัญญาเจนีวา มาร่วมประชุมและจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง สำหรับมีหน้าที่บริหารงานของกาชาดสากลตามมติของที่ประชุมกาชาดสากล

สภากาชาดไทย

ภายหลังที่ได้มีการลงนามในอนุสัญญาเจนีวา 22 สิงหาคม ค.ศ.1864 เกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บและเจ็บป่วยในสนามรบประเทศต่าง ๆ ได้เริ่มต้นตัวที่จะก่อตั้งสภากาชาดตามความคิดของดุนังค์ในปีเดียวกันกับอนุสัญญาเจนีวาฉบับแรกนี้เอง (ค.ศ.1864) เบลเยียม, ฝรั่งเศส, อิตาลี และสเปนก็ได้จัดตั้งสภากาชาดของประเทศตนขึ้น อเมริกาจัดตั้งในปี ค.ศ.1881

สภากาชาดไทยได้เริ่มมีกำเนิดมาแต่ พ.ศ.2436 (ร.ศ.112) ซึ่งเป็นปีที่ได้เกิดการสู้รบระหว่างไทย-ฝรั่งเศส และมีทหารได้รับบาดเจ็บเพราะสงครามเป็นจำนวนมาก ท่านผู้หญิงเป็ลยีน ภาสกรวงศ์ ซึ่งเป็นสตรีไทยชั้นสูงในสมัยนั้นได้มีความหวังใยในทหารที่ได้รับบาดเจ็บจึงมีความคิด

ริเริ่มว่าควรจะต้ององค์การทำนองสภาภษาชาติของต่างประเทศเพื่อช่วยเหลือทหารที่บาดเจ็บในเวลาสงคราม และได้นำความคิดดังกล่าวกราบทูลสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนาพระบรมราชเทวี (สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า) และขอให้ทรงเป็นชนนีผู้บำรุงในการจัดตั้งองค์การนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัวได้ทรงทราบก็พอพระราชหฤทัยในความคิดนี้เพราะเป็นการกุศล เข้าแบบอย่างของประเทศที่เจริญรุ่งเรืองแล้ว จึงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตั้งสมาคมการกุศลโดยมีนามว่า “สภาอุณาโลมแดง” ขึ้น งานสำคัญของสภาอุณาโลมแดงก็คือจัดส่งเครื่องยา อาหาร เสื้อผ้า และเครื่องใช้ต่าง ๆ ไปช่วยบำรุงทหารในสนามรบ จนกระทั่งการสู้รบได้ยุติลง เมื่อกรณีพิพาทได้ยุติลงแล้ว กิจการของสภาอุณาโลมแดงก็ระงับหยุดตามไปด้วย แม้ว่าจะเป็นพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่จะให้ปรับปรุงสภาอุณาโลมแดงให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมั่นคง เพื่อจะได้เข้าเป็นสมาชิกของสากลภษาชาติก็ตาม แต่กิจการก็ยังชบเซาอยู่จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 6 พระองค์ได้สร้างโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ให้โรงพยาบาลนี้เป็นของสภาภษาชาติสยามเมื่อ พ.ศ.2457 ซึ่งต่อมาก็เรียกว่าสภาภษาชาติไทยตามชื่อประเทศ ซึ่งเปลี่ยนจากสยามเป็นไทย

สภาภษาชาติไทยเป็นสมาจักรกุศลอาสาสงเคราะห์ ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยสภาภษาชาติไทย พุทธศักราช 2461 มีวัตถุประสงค์คือช่วยรักษาพยาบาลผู้ป่วยไข้และบาดเจ็บในเวลาสงครามและในยามสงบกับทั้งทำการบรรเทาทุกข์ในเหตุการณ์ สาธารณภัยพินาศโดยไม่เลือกชาติชั้นลัทธิศาสนา หรืออคติในทางการเมืองของผู้ประสบภัยคือยึดหลักมนุษยธรรมเป็นที่ตั้ง สภาภษาชาติไทยได้เข้าเป็นสมาชิกของสันนิบาตสภาภษาชาติ เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2464.

การเลิกสงคราม

สภาวะสงครามเริ่มต้นเมื่อเปิดฉากการต่อสู้ และการตัดความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างรัฐที่ทำสงคราม สำหรับการสิ้นสุดของสงคราม

นั้น ก็หมายถึงการปิดฉากการต่อสู้และเปิดดำเนินสัมพันธ์ทางการทูตเช่นเดิม โดยปกติสงครามอาจจะสิ้นสุดได้ 3 วิธี คือ

1. โดยการตกลงระหว่างผู้เป็นฝ่ายในสงครามในรูปสนธิสัญญา
2. โดยการที่คู่สงครามยุติการสู้รบ โดยปริยาย
3. โดยการที่กองทัพคู่สงครามฝ่ายหนึ่ง ยึดครองดินแดนทั้งหมดของศัตรู และทำลายสภาพบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศโดยผนวกดินแดนของศัตรูเข้ากับดินแดนของตน

ซึ่งจะแยกพิจารณาเป็นลำดับดังนี้

1. สงครามสิ้นสุดลงโดยการตกลงของคู่สงครามในรูปสนธิสัญญา คู่สงครามอาจจะตกลงยุติการสู้รบโดยกระทำสนธิสัญญา ซึ่งสนธิสัญญาดังกล่าวเมื่อก่อนนี้กระทำเป็น 3 ขั้นตอน คือ ตอนแรกทำสนธิสัญญาเกี่ยวกับยุติการสู้รบ ตอนสองเปิดการเจรจาเบื้องต้นเพื่อสันติภาพ (Preliminaries of peace) อันดับสุดท้ายมีการเจรจาทำสัญญาสันติภาพ (Treaty of peace) แต่ปัจจุบันขั้นตอนในตอนสองได้ถูกตัดออกไปคงเหลือ 2 ขั้นตอนเท่านั้น

การทำสัญญายุติการสู้รบอาจจะเป็นการยอมจำนน (Capitulation) การงดใช้กำลังอาวุธ (Suspensions of arms) หรือการทำสัญญาสงบศึก (Armistices)

การยอมจำนน เป็นข้อตกลงระหว่างกองทหาร มาตรา 35 อนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ.1907 ระบุว่าจะต้องทำโดยผู้บัญชาการกองทัพหรือกองทหาร โดยไม่ต้องมีการรับรองให้สัตยาบันเป็นการยอมจำนนต่อกองทัพข้าศึก ของกองทหารที่อยู่ในอาณาเขตหรือในป้อมค่ายและอาจจะใช้กับเรือรบก็ได้ การจำนนนี้อาจจะเป็นการยอมจำนนโดยมีเงื่อนไขหรือไม่มีเงื่อนไขก็ได้ข้อตกลงยอมจำนนเป็นข้อตกลงระหว่างกองทหารในท้องถิ่นนั้นเท่านั้น ไม่ใช่เป็นการยอมจำนนของประเทศคู่สงครามและสภาวะสงครามยังไม่หมดสิ้น โดยปกติการยอมจำนนมีผลทำให้ทหารที่ยอมจำนนตกเป็นเชลยศึก และคู่สงครามมีสิทธิยึดอาวุธ ยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ ไปเป็นของตนได้ ในสงครามปี ค.ศ.1870 กองทัพนโปเลียนที่ 3 ได้ยอมจำนนที่ซีดาน กองทัพที่ 3 ของ

รัสเซียยอมจำนนญี่ปุ่นที่พอร์ตอาเธอร์ ค.ศ.1905 กองทัพอังกฤษที่สิงคโปร์ยอมจำนนต่อญี่ปุ่น ค.ศ.1942 กองทัพอเมริกาของนายพล Wainwright ยอมจำนนที่ Corregider ค.ศ.1942 ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 กองทัพเยอรมันได้ยอมจำนนอย่างไม่มีเงื่อนไขเมื่อ 5 พฤษภาคม 1945 ที่ Reims กล่าวคือเป็นการยอมแพ้โดยจะวางเงื่อนไขอย่างไรก็ได้ ในการหยุดยิงต่ออีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ชนะไม่ได้ ผู้ชนะมีข้อผูกพันตามหลักศีลธรรมที่จะปฏิบัติต่อผู้แพ้เท่านั้น

การงดใช้กำลังอาวุธ เป็นการตกลงระหว่างผู้บังคับการกองทหารในสนามรบที่จะหยุดการสู้รบชั่วคราว เฉพาะในยุทธภูมิที่ตนกำลังสู้รบอยู่ และในระยะเวลาที่สั้นที่สุดเพียงไม่กี่ชั่วโมง เพื่อลบล้างคนเจ็บออกจากสนามรบ ผังศพหรือเพื่อเจรจายอมจำนน เช่น การงดใช้กำลังอาวุธเพื่ออพยพพลเมืองที่ Calais ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 วันที่ 29 กันยายน 1944 ที่ตันเคริก 4 ตุลาคม 1944 เป็นการระงับการต่อสู้ชั่วคราวเท่านั้น ไม่ถือว่าสงครามสิ้นสุดเพราะสถานะสงครามระหว่างคู่สงครามยังมีอยู่

สัญญาสงบศึก หมายถึงข้อตกลงระหว่างคู่สงครามที่จะหยุดยิงชั่วคราวหรือตลอดไปซึ่งโดยปกติเกิดขึ้นเมื่อคู่สงครามต้องการยุติสงครามและเห็นว่า ควรจะทำสัญญาสันติภาพเพื่อยุติสงครามแต่ขณะเจรจาทำสัญญาสันติภาพก็ควรจะยุติการสู้รบเสียก่อนเพื่อจะใช้เวลาที่หยุดกำหนดเงื่อนไขในการทำสัญญาสันติภาพ โดยหลักการสงครามจะยุติลงต่อเมื่อคู่สงครามได้ทำสัญญาสันติภาพแล้ว สัญญาสงบศึกยังไม่ทำให้สภาวะสงครามสิ้นสุดไป ถ้าคู่สงครามไม่สามารถตกลงที่จะทำสัญญาสันติภาพได้การต่อสู้ก็จะเริ่มขึ้นอีก สัญญาสงบศึกอาจจะจำกัดหยุดยิงเพียงในท้องที่บางแห่งที่มีการสู้รบ Partial Armistices สัญญาสงบศึกชนิดนี้มีลักษณะชั่วคราวไม่ถาวรซึ่งแตกต่างกับการงดใช้กำลังอาวุธ เป็นแต่เพียงระยะเวลาที่หยุดยิงยาวนานกว่า โดยปกติสัญญาสงบศึกชนิดนี้กระทำโดยผู้บังคับบัญชาสูงสุดของกองทหาร โดยไม่ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐบาลและมีได้เป็นการหยุดยิงเพื่อเริ่มต้นในการเจรจาทำสัญญาสันติภาพ โดยหลักการแล้ว สัญญาสงบศึกซึ่งเป็นขั้นแรกของการยุติสงครามจะต้องเป็นสัญญาสงบศึกซึ่งมีผลหยุดยิงระหว่าง

คู่สงครามทุกแห่ง (General Armistices) โดยทางปฏิบัติ เมื่อคู่สงครามฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะยุติการสู้รบก็จะพยายามติดต่อโดยตรงกับคู่สงครามหรือโดยการไกล่เกลี่ยของรัฐเป็นกลาง (สัญญาสงบศึกระหว่างไทย-ฝรั่งเศส ในปี ค.ศ.1941 โดยการไกล่เกลี่ยของญี่ปุ่น) สัญญาสงบศึกกระทำโดยผู้บัญชาการสูงสุดของกองทัพโดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลแต่ไม่จำเป็นต้องได้รับการให้สัตยาบัน ผลของสัญญาสงบศึกเริ่มใช้บังคับหลังจากลงนามซึ่งโดยปกติสัญญาสงบศึกจะกำหนดระยะเวลาหยุดยิง และเมื่อถึงกำหนดแล้วยังทำสัญญาสันติภาพไม่เสร็จอาจจะทำข้อตกลงยืดระยะเวลาออกไปอีก (สัญญาสงบศึกระหว่างฝรั่งเศส-ไทย ปี ค.ศ.1941 กำหนดเวลา 10 วัน) หรือไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ (สัญญาสงบศึกฝรั่งเศสเยอรมัน ปี ค.ศ.1940 กำหนดว่าให้มีการหยุดยิงจนกว่าจะได้มีการสถาปนาสันติภาพเสร็จสิ้น) สำหรับสัญญาที่กำหนดเวลาหยุดยิงเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาไปแล้ว คู่สงครามก็อาจเริ่มต่อสู้กันได้อีก ถ้าไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ถือว่าอาจใช้กำลังกันได้ เพียงแต่ต้องแจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ

เนื่องจากสัญญาสงบศึก ไม่ได้ก่อให้เกิดสภาพสันติ เพราะสภาวะสงครามยังคงดำเนินอยู่ต่อไปจนกว่าจะมีสัญญาสันติภาพ และหากคู่สงครามไม่สามารถตกลงทำสัญญาสันติภาพกันได้คู่สงครามก็จะเริ่มต้นทำสงครามกันอีก Vattel มีความเห็นวาระหว่างหยุดยิงตามสัญญาสงบศึกคู่สงครามมีสิทธิที่จะทำทุกอย่างที่สามารถทำได้ในยามสันติ Heffter รับรู้สิทธิของคู่สงครามที่จะเสริมกำลังกองทัพระหว่างหยุดยิง แต่ Thiers มีความเห็นว่าคู่สงครามไม่มีสิทธิที่จะรวบรวมกำลังระหว่างหยุดยิงสภาพของคู่สงครามจะต้องไม่เปลี่ยนแปลง ในทางปฏิบัติในสัญญาสงบศึกก็มักจะกำหนดห้ามการเสริมสร้างกำลังหรือจำกัดเขตเป็นกลาง . เนื่องจากสภาวะสงครามยังไม่หมดสิ้นไปสัญญาสงบศึกจึงไม่มีผลให้คู่สงครามที่ทำการปิดอ่าวคู่ศัตรูต้องยกเลิกการปิดอ่าวแต่อย่างใด

สถาบันกฎหมายระหว่างประเทศมีความเห็นว่าในระหว่างสงบศึกรัฐคู่สงครามสามารถจับเรือที่ขนส่งสินค้าต้องห้ามให้ศัตรูหรือกระทำการช่วยเหลือศัตรูได้ ส่วนฝรั่งเศสเห็นว่าจะกระทำได้เฉพาะการละเมิดการปิด

อ่าวหรือช่วยเหลือศัตรูเท่านั้น

นักนิติศาสตร์บางคนมีความเห็นว่า สัญญาสงบศึกซึ่งกำหนดในอนุสัญญากรุงเฮกถือว่าล้าสมัยในปัจจุบันเพราะในขณะนั้นรัฐมีสิทธิทำสงครามได้ แต่ปัจจุบันกฎบัตรสหประชาชาติห้ามทำสงคราม

จนกระทั่งถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 สัญญาสงบศึกมีวัตถุประสงค์ที่จะยุติการสู้รบ เพื่อเปิดโอกาสให้คู่สงครามสามารถเจรจาทำสัญญาสันติภาพได้ แต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สัญญาสงบศึกนอกจากจะเป็นข้อตกลงยุติการสู้รบแล้ว ยังกำหนดข้อตกลงทางการเมืองด้วยเช่นข้อตกลงระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตรกับอิตาลี ในปี ค.ศ.1943 กับรูมาเนีย ในปี ค.ศ.1944 ในสงครามเกาหลีผู้บัญชาการกองทัพสหประชาชาติกับเกาหลีเหนือได้ตกลงยุติการสู้รบและตกลงกันในอนาคตของเกาหลีระหว่างรอการตกลงได้กำหนดเส้นขนานที่ 38 แบ่งเกาหลีเหนือและใต้ ข้อตกลงเงินวาววันที่ 20 กรกฎาคม 1954 เกี่ยวกับการยุติการสู้รบในเวียดนาม ลาว และเขมรก็เป็นข้อตกลงสงบศึก แต่ได้กำหนดข้อตกลงทางการเมืองด้วย เช่น กำหนดให้เขมรเป็นกลาง และถือว่าเส้นขนานที่ 17 เป็นเขตแบ่งเวียดนามเหนือและใต้ พร้อมทั้งกำหนดเขตปลอดทหาร ทั้งนี้ เพราะการทำสัญญาสันติภาพบางครั้งใช้เวลานานมาก เพื่อความรวดเร็วจึงกำหนดข้อตกลงทางการเมืองไว้ในสัญญาสงบศึก

การละเมิดการหยุดยิง ตามข้อตกลงในสัญญาสงบศึกถือว่าเป็นการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ ถ้าคู่สงครามฝ่ายหนึ่งทำการละเมิดการหยุดยิงก่อนอีกฝ่ายหนึ่งก็มีสิทธิบอกเลิกข้อตกลงและเริ่มทำสงครามกันใหม่ได้

สนธิสัญญาสันติภาพ (Treaty of peace) สัญญาสันติภาพเป็นสัญญาซึ่งคู่สงครามประกาศว่าความเป็นศัตรูระหว่างคู่สงครามได้สิ้นสุดลงและกำหนดเงื่อนไขที่จะสถาปนาความสัมพันธ์ฉันมิตรขึ้นใหม่ สภาวะสงครามของคู่สงครามจะสิ้นสุดก็เมื่อได้มีการทำสนธิสัญญาสันติภาพขึ้น มีผลทำให้สภาพสันติระหว่างคู่สงครามกลับคืนมา สภาพความเป็นกลางของรัฐซึ่งเกิดขึ้นในขณะที่เกิดสงครามก็หมดสิ้นไป และสิทธิของคู่สงครามในยามสงครามต่อรัฐเป็นกลางย่อมยกเลิก สนธิสัญญาสันติภาพโดยปกติ

ทำในรูปสนธิสัญญา 2 ฝ่ายหรือหลายฝ่าย การทำสัญญาสันติภาพนั้นไม่จำเป็นต้องมีสัญญาสงบศึกก่อน เช่น สัญญาสันติภาพระหว่างรัสเซีย-ฟินแลนด์ เมื่อ 12 มีนาคม ค.ศ.1940 ได้กระทำโดยไม่มีสัญญาสงบศึก โดยปกติการทำสัญญาสันติภาพจะต้องเริ่มด้วยการเจรจาระหว่างคู่สงครามก่อน แต่ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งฝ่ายเยอรมันได้ยอมจำนนโดยไม่มีเงื่อนไข ผู้ชนะเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขในสัญญาสันติภาพ ซึ่งผู้แพ้ไม่มีสิทธิโต้แย้งแต่อย่างใด เรียก “Diktat”

ผู้มีอำนาจให้สัตยาบันสนธิสัญญาสันติภาพโดยทั่วไปได้แก่ประมุขของรัฐ ซึ่งอาจจะต้องได้รับอนุมัติจากสภาผู้แทนหรือไม่ ย่อมแล้วแต่กฎหมายภายในของรัฐนั้น สนธิสัญญาสันติภาพย่อมมีผลนับจากมีการแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารหรือวางสัตยาบันสารในที่ ๆ ตกลงกันได้ โดยทั่วไปสัญญาสันติภาพจะกำหนดการเปลี่ยนแปลงเขตแดน (ถ้ามี) การปลดปล่อยเชลยศึกกลับประเทศ (ในอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 ได้กำหนดให้คู่สงครามปล่อยตัวเชลยศึกกลับประเทศโดยมิชักช้าเมื่อการสู้รบโดยกำลังได้สิ้นสุดลงแล้ว) การนิรโทษกรรมเกี่ยวกับการกระทำสงคราม การคืนทรัพย์สินเอกชน การจ่ายค่าสินไหมทดแทน การจ่ายค่าเสียหายจากสงคราม สัญญาสันติภาพซึ่งแม้ว่าผู้แพ้จะต้องยอมลงนามโดยถูกบังคับก็ไม่ทำให้กระทบกระเทือนความสมบูรณ์ของสนธิสัญญานอกจากจะเป็นการกระทำที่ข่มขู่หรือบังคับทางกายแก่ผู้เจรจา จึงจะถือว่าขาดความสมบูรณ์ การทำสัญญาสันติภาพภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีขึ้นภายหลังที่การสู้รบได้ยุติแล้วเป็นระยะเวลานานมาก ทั้งนี้เพราะฝ่ายสัมพันธมิตรเห็นว่า ควรให้เยอรมันและญี่ปุ่นอยู่ภายใต้การยึดครองทางทหารจนถึงเวลาที่มีเหตุผลควรเชื่อว่าจะไม่ก่อการรุกรานอีก

ในสงครามโลกครั้งที่ 2 การเจรจาสันติภาพกระทำโดยรัฐมหาอำนาจที่ชนะสงคราม รัฐที่ชนะสงครามบางรัฐอาจไม่มีส่วนร่วมในการเจรจาข้อตกลงที่ POSTDAM กำหนดว่าสนธิสัญญาสันติภาพจะถูกร่างโดยมหาอำนาจทั้ง 5 ส่วนประเทศอื่นจะทำได้แต่เพียงข้อเสนอแนะเท่านั้น

2. สงครามสิ้นสุดลงโดยการที่คู่สงครามยุติการสู้รบโดยปริยาย สงครามอาจจะสิ้นสุดลงโดยคู่สงครามไม่ได้ทำสัญญาสันติภาพ แต่ยุติการต่อสู้และสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเดิม เช่นสงครามระหว่างสวีเดนกับโปแลนด์ในปี ค.ศ.1716 ฝรั่งเศสกับสเปนในปี ค.ศ.1720 อิหร่านกับรัสเซียในปี ค.ศ.1801 และสงครามระหว่างสเปนกับเมืองขึ้นในทวีปอเมริกา ค.ศ.1824 สงครามฝรั่งเศสเม็กซิโกซึ่งยุติลงโดยไม่มีสนธิสัญญา ในปี ค.ศ.1866 สงครามระหว่างลีชเทินสไตน์กับปรัสเซียใน ค.ศ.1866 สหรัฐอเมริกาก็เคยประกาศเมื่อ 2 ก.ค. 1921 ว่าสถานการณ์สงครามระหว่างสหรัฐกับเยอรมันสิ้นสุดลงแล้วหลังจากสภาสูงไม่ยอมให้สัตยาบันสนธิสัญญาสันติภาพแวร์ซาย การยุติสงครามโดยไม่มีสัญญาสันติภาพก่อให้เกิดปัญหาเพราะไม่ทราบว่าจะสงครามได้ยุติโดยสมบูรณ์เมื่อใด และสภาพความเป็นกลางของชาติที่สามจะหมดสิ้นเมื่อใดปัญหานี้อาจจะแก้ได้ ถ้ารัฐคู่สงครามฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ประกาศเป็นทางการยุติการสู้รบ เช่น จีน ซึ่งแม้ว่าจะปฏิเสธไม่เซ็นสัญญาสันติภาพแวร์ซาย แต่ได้ออกกฎหมายสถาปนาสถานะสันติกับเยอรมัน การประกาศยุติสงครามแต่ฝ่ายเดียวนั้น จะมีผลก็ต่อเมื่อคู่สงครามอีกฝ่ายหนึ่งยอมที่จะเลิกสงครามด้วยรัสเซียเคยประกาศยุติสงครามกับเยอรมันในวันที่ 10 ก.พ. 1918 ในขณะที่ทำสัญญาสงบศึกแต่เยอรมันไม่ยินยอมและได้เปิดฉากการต่อสู้อีก

3. สงครามสิ้นสุดลงโดยการที่กองทัพคู่สงครามฝ่ายหนึ่งยึดครองดินแดนทั้งหมดของรัฐศัตรู และทำลายสภาพบุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศโดยผนวกดินแดนของรัฐศัตรูทั้งหมดเป็นของตน เรียกว่า Subjugation อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของรัฐศัตรู ตกไปอยู่แก่ผู้ชนะในประวัติศาสตร์ Honovre, Hesse และ Nassau ถูกผนวกโดยปรัสเซีย ใน ค.ศ.1866 ออสเตรียผนวกเข้ากับอิตาลีใน ค.ศ.1936 ออสเตรียถูกเยอรมันผนวกในปี ค.ศ.1938 การได้ดินแดนโดยวิธีนี้ปัจจุบันกฎหมายระหว่างประเทศไม่ยอมรับ